

Lunds universitet
Nationalekonomiska Institutionen
NEKH03- HT17

Är det krut i RUT?

En empirisk studie av RUT-avdragets budgetneutralitet år 2015.



LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Författare: Fredrik Blix och Rebecka Kvant
Handledare: Åsa Hansson

Innehållsförteckning

1. Introduktion.....	5
1.1 Inledning.....	5
1.2 Syfte.....	5
1.3 Frågeställning.....	5
1.4 Metod.....	6
1.4.1 Definition av aktörer.....	6
1.4.2 Tillvägagångssätt budgetanalys.....	6
1.4.3 Tillvägagångssätt för valda teorier.....	7
1.4.4 Material.....	7
1.4.5 Avgränsning.....	8
1.5 Disposition.....	9
2. Bakgrund.....	9
2.1 RUT-avdragets utformning.....	9
2.2 RUT-avdragets syfte.....	10
2.3 RUT-avdragets nackdelar.....	10
3. Teori.....	11
3.1 Problem med beskattning.....	11
3.1.1 Skatteklilar.....	11
3.1.2 Skatteklilar för konsumenter.....	13
3.1.3 Skatteklilar för producenter.....	15
3.1.3.1 Svarta marknader.....	15
3.2 Lösningar på skatteklilsproblemet.....	18
3.2.1 Corlett-Hague-regel.....	18
3.2.2 Utveckling av Corlett-Hague-regeln: optimal beskattning.....	20
3.2.3 RUT-avdragets påverkan på skatteklilen.....	22
3.2.4 RUT-avdragets påverkan på svarta marknaden.....	23
3.3 Skatteincidens.....	25
3.3.1 Oproportionerlig priselasticitet.....	27
4. Data.....	29
4.1 Utgifter för staten i form av RUT-avdrag.....	29
4.2 Inkomst för staten i form av sociala avgifter.....	29
4.3 Inkomst för staten när svarta jobb blir vita.....	30
4.4 Inkomst för staten från konsumenter: ökad inkomst → ökad skatt.....	30
4.4.1 Alla RUT-köpare ökar sitt arbetsutbud.....	30
4.4.2 Deltidsarbetande RUT-köpare ökar sitt arbetsutbud.....	31
4.5 Inkomst för staten i form av moms.....	32
5. Resultat.....	33
5.1 Skatteklilens ekvation.....	33
5.2 Inkomst för staten i form av sociala avgifter.....	34
5.3 Inkomst för staten när svarta jobb blir vita.....	34
5.4 Inkomst för staten från konsumenter: ökad inkomst → ökad skatt.....	34
5.4.1 Alla RUT-köpare ökar sitt arbetsutbud.....	34
5.4.2 Deltidsarbetande RUT-köpare ökar sitt arbetsutbud.....	35
5.5 Inkomst för staten i form av moms.....	37
5.6 Total kalkylering.....	37

6. Analys	38
6.1 Konsumenter.....	38
6.1.1 Heltidsarbetande.....	38
6.1.2 Deltidsarbetande med fast lön.....	39
6.1.3 Deltidsarbetande med timlön.....	40
6.1.4 Sammanfattning av konsumenters beteendeproblem.....	40
6.2 Producenter.....	43
7. Slutsats	45
8. Framtida forskning	46
9. Referenser	48
Bilagor.....	52
Appendix.....	53

Abstract

In 2007, the Swedish government implemented a tax reform on consumer services, which is known as *RUT-avdraget*. The aim of the reform was to reduce the size of the informal market and allow households to get more hours accessible for further work on the market. Research has mainly been conducted regarding the reform's socioeconomic effects on areas such as integration and gender equality. However, previous work has been less successful in analyzing the expenditure and tax revenues that is generated by the reform.

In an attempt to provide more clarity to the matter, the purpose of this thesis is to determine whether *RUT-avdraget* for the operational year of 2015 is budget neutral. By studying the financial aspects, the efficiency of the reform in terms of expenditure costs and tax revenues can be elucidated. To achieve this, data has been collected, processed and analyzed from the statistical bureau *SCB* and the tax authority *Skatteverket*. Along with the empirical results, theories regarding optimal taxation, tax wedges- and incidences have been used to provide a theoretical framework that can explain the effect of the reform on consumer and producer behavior. This information has been obtained by primarily examining governmental reports, scientific journals and literature. The result of our study shows that the generated tax revenue from the reform is inadequate and not sufficient to self-finance it.

Keywords

RUT-avdrag, optimal beskattning, skattekil, budgetneutral

1 Introduktion

1.1 Inledning

Den liberala nationalekonomen Milton Friedman sa en gång: ”Jag är för skattesänkningar under vilka omständigheter och ursäkter som helst, av vilken anledning som helst, varenda gång det är möjligt” (Reinis, 2015, 1 augusti).

I juli 2017 firade RUT-avdraget tio år. Redan den så kallade pigdebatten i början av 1990-talet gav en fingervisning om hur debatten skulle komma att dela de politiska åsikterna. Namnet ”pigdebatten” myntades av avdragets motståndare på grund av ordets negativa konnotation och ansedda koppling till klassamhället och tjänstefolk (Reinfeldt 1993, 22 oktober). Sedan dess har debatten ofta haft en idealistisk prägel. I denna uppsats behandlas en annan sida av saken, nämligen de statsfinansiella flöden som är kopplade till RUT-avdraget. Vi avser även granska några av de teorier som kan anses förklara vilka tankegångar som föregick införandet. Samma teorier kan även användas för att förklara de statsfinansiella resultat som genererats.

RUT-avdraget är visserligen inte en skattesänkning, men skattesänkningar delar många fördelar med skattereduktioner. Därför torde Friedman vara positivt inställd till RUT-avdraget. Men om avdraget genererar ett statsfinansiellt negativt resultat är det tveksamt om ens Friedman skulle ansett reformen positiv.

1.2 Syfte

Denna uppsats syftar till att undersöka om RUT-avdraget är statsfinansiellt budgetneutralt år 2015. Vi ämnar studera de statsfinansiella flöden som kan antas ske på grund av RUT-reformen. Tio år efter införandet är reformen fortfarande omdiskuterad, både politiskt och av en intresserad allmänhet. Vår uppfattning är dock att diskussionen ofta utgår från ett relativt idealistiskt synsätt. Vi önskar i denna uppsats försöka bidra till en konkretisering av debatten genom att granska något som faktiskt går att mäta - de statsfinansiella aspekterna av reformen.

1.3 Frågeställning

Var RUT-avdraget statsfinansiellt budgetneutralt år 2015?

1.4 Metod

1.4.1 Definition av aktörer

Företagen som tillhandahåller hushållsnära tjänster benämns som producenter.

Privatpersonerna som köper tjänsterna benämns som konsumenter. Vidare är

låginkomsttagare i denna uppsats personer som tjänar mindre än 60 procent av medianlönen i Sverige (Statistics Finland 2017). I Sverige motsvarar det 17 160 kr (Wilderäng 2017). En definieras som höginkomsttagare om en har en månadslön på 50 000 eller mer (Demoskop 2015).

I denna uppsats definieras heltidsarbete som personer som ägnar i genomsnitt 40 timmar åt sitt förvärvsarbete per vecka. I jämförelse definieras en deltidsarbetare som någon som ägnar mindre än 40 timmar i veckan åt sitt förvärvsarbete (Arbetsförmedlingen, 2017).

1.4.2 Tillvägagångssätt budgetanalys

Den här uppsatsen ämnar att genom ett empiriskt och kvantitativt förhållningssätt utföra en budgetanalys av RUT-avdraget året 2015. Utifrån detta perspektiv är målet att undersöka hur mycket intäkter RUT-avdraget har genererat, samt hur stora utgifter staten hade för avdraget. Med hjälp av detta ska vi sedan avgöra om det slutgiltiga resultatet är positivt eller negativt. Det vill säga om RUT-avdraget var budgetneutralt år 2015.

I denna uppsats kommer budgetanalysen att utgå från de involverade intressenternas respektive perspektiv. Konsumenter och producenter av hushållsnära tjänster å ena sidan, det offentliga å andra. Genom att undersöka utvecklingen i intäkter från konsumtionen och produktionen samt statens utgifter för RUT-avdraget under 2015 avser vi härleda budgetresultatet efter årets slut. Eftersom detta är en budgetanalys kommer samtlig inhämtning och hantering av data att utgå endast från mått på intäkter- och utgifter. Andra prestationsmått, finansiella som icke-finansiella, kommer därmed att exkluderas. Cost-benefit analys kommer inte heller att användas. Applicerbarheten av en cost-benefit analys är begränsad eftersom vår undersökningsperiod endast omfattar ett verksamhetsår. Med den restriktionen kan inte heller RUT-avdragets utveckling ur ett budgetperspektiv över tid studeras på ett ändamålsenligt sätt.

Det är inte heller möjligt, och kommer därför inte, att analysera samtliga samhällsekonomiska effekter RUT-avdraget ger upphov till. Anledningen är att RUT-avdraget har varit aktiv i tio års tid. Under den perioden har olika faktorer påverkat dess utveckling samt graden av konsumtion och produktion av RUT-tjänster. Att enbart analysera ett verksamhetsår skulle därför vara missvisande för att förstå samhällsekonomiska effekter. Detta eftersom analysen skulle endast ta i beaktning rådande ekonomiska förhållanden och vad dess effekter resulterade i utan att jämföras med föregående eller nästkommande år.

1.4.3 Tillvägagångssätt för valda teorier

Vi avser i denna uppsats behandla teoridelen enligt följande: initialt presenteras de generella problem med skatteklarar som uppstår i samhället vid beskattning. De teorier vi har valt ämnar förklara hur beskattning av hushållsnära tjänster påverkar berörda intressenter. Främst fokuserar uppsatsen på hur konsumenters och producenters beteende påverkas när förutsättningar för att köpa och sälja hushållsnära tjänster ändras. Fortsättningsvis avser vi skildra hur dessa problem appliceras på sektorn för hushållsnära tjänster genom att studera förändrade beteenden hos konsumenter och producenter. Vidare diskuteras Corlett-Hague-regeln, optimal beskattning och RUT-avdrag som eventuella lösningar på dessa problem. I teoridelen resonerar vi slutligen kring skatteincidens som fenomen samt vilken intressent som kommer påverkas mest av en skattereduktion i form av RUT-avdraget. De modeller och teorier som används kommer även att illustreras och förklaras genom diagram.

1.4.4 Material

Då detta är en studie med empirisk och kvalitativ ansats har vikten av att införskaffa pålitlig och relevant data varit stor. För att studien ska vara så korrekt som möjligt har vi utgått från Skatteverkets och Statistiska Central Byråns analyser och datainsamling för åtkomst av rådata.

För att underbygga vår teori- och datadel samt fördjupa förståelsen för vårt resultat har vi behandlat rapporter, studier och utredningar. Dessa är inhämtade från Statens offentliga utredningar, Statistiska Centralbyrån, Skatteverket, Ehrvervsministeriet och Konjunkturinstitutet. Vidare har olika läroböcker som är relevanta för ämnet behandlats. Slutligen har vi använt artiklar från dagstidningar och vetenskapliga tidskrifter.

1.4.5 Avgränsning

Att göra statsfinansiella analyser är komplext. En kandidatuppsats som denna är begränsad i tid och ger inte utrymme att ta i beaktande samt beräkna alla de parametrar som kan tänkas påverka frågeställningen. För att genomföra en statsfinansiell analys kommer vi därför göra en överslagsräkning av vilka intäkter reformen genererat och sedan ställa det mot utgifterna. För att kunna hantera ett så omfattande material har vi valt ett referensår att utgå från. Valet av år 2015 som referensår baseras dels på det faktum att samtliga fakta och all information finns tillgänglig. Det är också det år som ligger närmast det innevarande 2018.

Under perioden 2016–2017 har det inte skett några omskakande ekonomiska händelser såsom en ekonomisk kris, eller en drastiskt ändrad ekonomisk politik (Ekonomifakta 1, 2017).

Förutsättningarna för en jämförelse blir därmed så pass lik som det är möjligt.

Vidare kommer vi i denna uppsats anta att de nyanställningar som skett inom RUT-sektorn är på grund av reformen och inte andra samhällsmekanismer. Detta anser vi vara ett rimligt antagande då reformen utnyttjats flitigt och således, i enlighet med klassisk mikroekonomisk teori, borde genererat många nya arbetstillfällen (Entreprenörskapsforum 2016).

En del i att beräkna inkomster för staten bör vara att hantera den bolagsskatt som uppkommer när företag startas eller ökar sin vinst till följd av reformen. Vi har dock gjort ett förenklande där vi valt att anta perfekt konkurrens för dessa företag. Anledningen är att Corlett-Hague-regeln som vi använder oss av i vår uppsats baserar sina studier på att marginalkostnaderna är konstanta och att marknaden karaktäriseras av perfekt konkurrens (Corlett & Hague 1953, s. 21). Birch et al. har gjort en vidareutveckling av Corlett-Hague-regeln men behållit samma antagen i sin studie (2000). Detta betyder att den skatt som företagen betalar på sin vinst blir icke-existerande och således något som inte spelar roll för våra uträkningar. Sedermera exkluderar vi imperfekt konkurrens inom produktionen av hushållsnära tjänster.

Vidare har vi gjort en avgränsning som avser analysen av hel- och deltidsarbetare i vår uppsats. Enligt Richard Blundell är skatteförändringars effekt minimal för heltidsarbetare, oavsett om de har fast lön eller timlön (1993). Utifrån detta kommer vi i analysen således behandla heltidsarbetare som en grupp, medan vi differentierar mellan deltidsarbetare. Distinktionen är mellan deltidsarbetare med fast lön respektive timlön.

1.5 Disposition

Uppsatsen är disponerad enligt följande:

I det inledande avsnittet, avsnitt 2, behandlas olika bakgrundsvariabler till RUT-avdraget. Där ges läsaren en bild av hur RUT-avdraget är utformat, vad syftet med reformen var, samt de invändningar som förts mot reformen.

I avsnitt 3, som är uppsatsens teoridel, behandlas de teorier som sedan delvis ligger till grund för analysen. De delar som behandlas är skatteklar, Corlett-Hague-regeln, optimal beskattning för hushållsproduktion, skatteincidens, effektivitetsförluster, samt den svarta marknaden.

I avsnitt 4 och 5 förklaras och behandlas den data som tillsammans med teorin ligger till grund för analysen.

Fortsättningsvis i avsnitt 6, analysdelen, förs ett resonemang kring i vilken utsträckning RUT-avdraget kan beräknas vara budgetneutralt. Detta sker med hjälp av beräknad data, samt de valda teorier som kan anses förklara RUT-avdragets budgetneutralitet.

I avsnitt 7 avslutas uppsatsen med en slutdiskussion. Där knyter vi samman den diskussion som förts för att försöka besvara uppsatsens frågeställning.

2 Bakgrund

2.1 RUT-avdragets utformning

Avdraget innebär att när en person anlitar ett företag för att utföra tjänster som innefattas av avdraget faktureras denne bara halva kostnaden. Den andra delen av fakturan skickas till Skatteverket som sedan ersätter företagaren (Skatteverket 1, 2017). Reglerna som har gällt för avdraget har varierat sedan det infördes. Det som har varit oförändrat är att en person som fyllt 18, som är obegränsat skattskyldig under beskattningsåret samt som har haft utgifter för RUT-arbete har haft rätt att göra avdrag (Skatteverket 2, 2017). Det som ändrats är i vilken utsträckning det är tillåtet. När det infördes 2007 gällde det för 50 % av arbetskostnaden och avdraget fick maximalt uppgå till 50 000 kr per person och år. I januari 2016, när den nya regeringen verkställde sin budget reviderades dessa summor.

Från och med 2016 gäller istället att avdraget fortfarande täcker 50 % av arbetskostnaden, men bara upp till maximalt 25 000 kr per person och år (Skatteverket 1, 2017). För dem som fyllt 65 år kvarstår emellertid de ursprungliga begränsningarna om 50 000 kr även efter 1 januari 2016 (Rutavdrag 2017).

2.2 RUT-avdraget syfte

I juli 2017 firade RUT-avdraget tio år. Reformen står för **Renhållning, Underhåll och Tvätt** (About time). När avdraget röstades igenom 2007, på initiativ av en borgerlig regering, var syftet tredelat. För det första ämnade reformen leda till en ökad specialisering av arbetsmarknadens tjänster. Detta skulle ske genom en förändrad tidsallokering från hemmet till arbetsmarknaden. Med andra ord kan arbetsverksamma människor lägga mer tid på sitt förvärvsarbete, genom att köpa vissa tjänster av serviceföretag. Den andra delen av avdraget syftade till att omvandla tidigare svarta tjänster till vita. Detta hoppades lagstiftarna uppnå genom att öka de ekonomiska incitamenten för producenter att agera på den vita marknaden istället. Slutligen var målet att få människor utanför arbetsmarknaden att finna sysselsättning när hushållstjänstesektorn utvidgas och nya arbetstillfällen skapas (Öberg 2005, s.119).

Utöver dessa huvudsyften fanns andra incitament för reformen. Ett av dem var ambitionen om att underlätta "vardagspusslet" för dess konsumenter (Bankel 2012, 27 november). Genom att göra det avdragsgillt att köpa hushållsnära tjänster hoppades initiativtagarna ge privatpersoner ökad ekonomisk möjlighet att konsumera dessa tjänster. På så vis hoppades förespråkarna och initiativtagarna underlätta för dem som arbetade utanför hemmet i vardagen. RUT-avdraget kan användas till allt från att hämta barn på förskolan, städning av hemmet eller trädgårdsservice. Reformen ämnade också leda till ökad jämställdhet. Förespråkare menade att när kvinnor med avdragets bistånd kan lägga mindre tid på hemarbete ges samtidigt möjlighet att mer fokusera på förvärvsarbete. Eftersom det traditionellt är kvinnor som lägger mest tid på hemmet ansågs de också vara de största vinnarna på reformen (Norrman & Pålsson 1994, s. 93). Genom att öka sitt arbetsutbud, ökar de också sin inkomst. Detta leder sedermera till ökad självständighet, bättre pension och högre a-kasseersättning om det skulle bli aktuellt (Norrman & Pålsson 1994, s.23).

2.3 RUT-avdragets motargument

Reformens motståndare menar att det är en "orättvis" reform (Sjöstedt 2017). De menar att avdraget i för stor utsträckning gynnar höginkomsttagare och inte andra grupper i samhället.

Eftersom avdraget är skattefinansierat hävdar motståndarna att det bekostas av alla samhällets invånare, men bara utnyttjas av en liten del (Svensson 2010, 10 mars). Vänsterpartiet uttryckte det enligt "Vi vill avskaffa RUT-avdraget som i första hand används av höginkomsttagare" (Vänsterpartiet 2017). Kritiker är också tveksamma till huruvida reformen genererat vita arbeten (Vänsterpartiet 2017). I viss utsträckning verkar debatten också ha en idealistisk dimension. Två år innan reformen röstades igenom talade den socialdemokratiska riksdagsledamoten Marita Ulvskog i sitt tal i Almedalen om hur RUT-reformen ledde till pigjobb och sedermera en tillbakagång till klassamhället, en association som inte kan anses ha en positiv konnotation (Kågström 2017, 23 mars). Vidare är inte alla lika eniga om reformens positiva påverkan på ökad jämställdhet. Om förespråkare av RUT-avdraget menar att det skulle innebära en ökad jämställdhet hävdar kritiker den totala motsatsen. Rossana Dinamarca, Vänsterpartistisk riksdagsledamot, anser att ökad jämställdhet är ett dåligt argument för RUT-avdraget (Svensson 2010, 10 mars). En majoritet av arbetarna inom RUT-sektorn är kvinnor (Brännström Gullberg & Hedlund 2015). Att då göra det avdragsgillt att köpa en tjänst där kvinnor kommer hem och städar hos andra kvinnor gynnar inte jämställdheten menar Dinamarca (Svensson 2010, 10 mars).

3 Teori och modell

3.1 Problem med beskattning

3.1.1 Skatteklilar

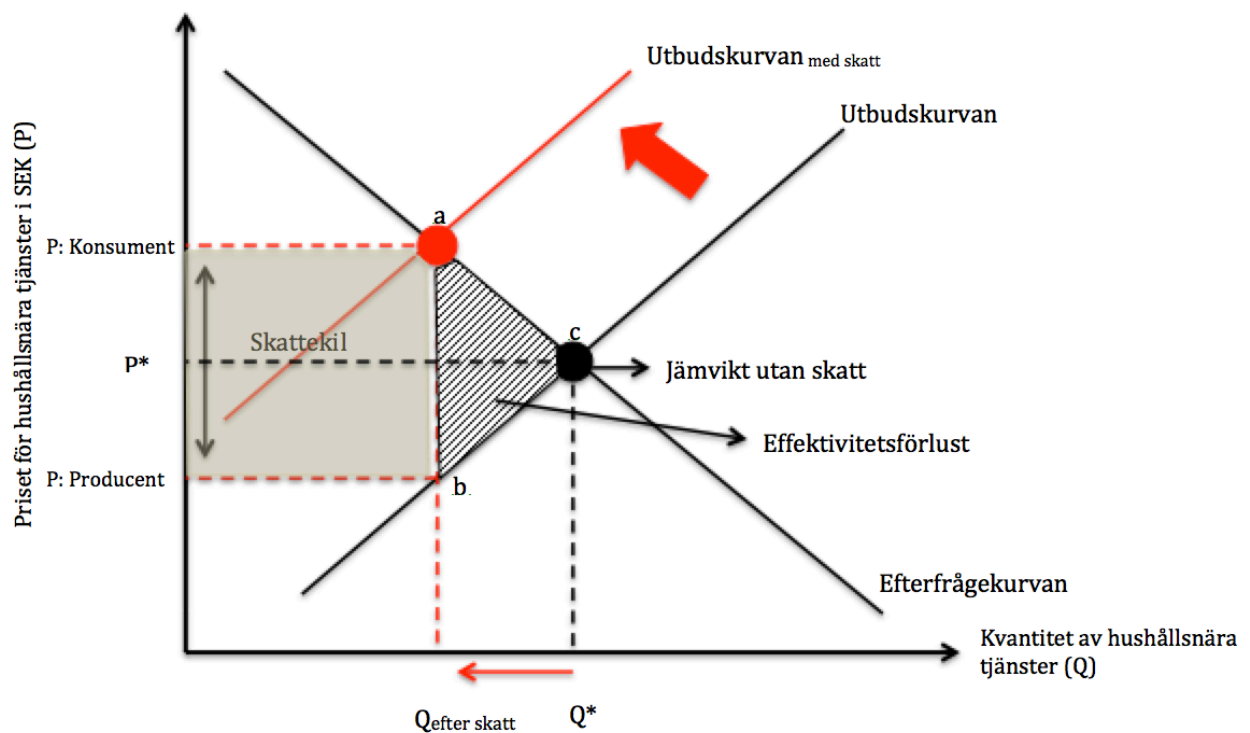
Den grad av beskattning som staten ålägger konsumenter och producenter har stor påverkan för deras beslutsfattande. Skattetrycket spelar en avgörande roll för huruvida konsumenter ska utföra tjänsten själva, köpa den på marknaden, eller köpa den på den svarta marknaden. Detta beror på hur hårt deras arbetsinkomst beskattas, det vill säga storleken på inkomstskatten. För producenterna å andra sidan påverkar skattetrycket huruvida de ska sälja tjänsten på den svarta eller vita marknaden. Valet producenterna gör baseras på storleken på skatten som ålagts de hushållsnära tjänster som de erbjuder på marknaden (SOU 1997:17 12-13).

Även om skatter genererar intäkter för staten så kan de också ge upphov till snedvridningar för konsumenternas handlingsalternativ. De skatter konsumenter betalar utgår vanligtvis från inkomst och köp av varor, tjänster, arbetskraft och kapital.

Problemet med beskattning och framförallt inkomstskatter är att de skapar skattekilor som förvrider lönsamheten av olika val och aktiviteter (Hansson & Norrman 1996, s. 89–90).

En skattekil uppkommer då skatten skapar en skillnad mellan priset inklusive skatt som konsumenten betalar respektive det pris exklusive skatt som producenten får. De prisskillnader som skatten ger upphov till betyder att individen måste särskilja på brutto- och nettoersättning. Konsekvensen blir att konsumenter och producenter kommer konsumera och producera mindre än vad som annars vore samhällsoptimalt, det vill säga konsumtions- och produktionsnivå innan skatten infördes (Hansson, Norrman 1996, s. 89–90).

Diagram 1



Förklaring av diagram 1

Ursprungligen är hushållsnära tjänster obeskattade och jämviktspunkten är vid kvantiteten Q^* och P^* . Om en skatt införs på tjänsterna skiftar utbudskurvan till utbudskurvan med skatt varpå priserna snedvrids mellan konsumenter och producenter. Den nya jämviktskvantiteten ligger vid punkten $Q_{\text{efter skatt}}$. För konsumenterna har priset ökat från P^* till P : konsument samtidigt som producenterna får ett mindre pris för sina tjänster, från P^* till P : producent.

Skillnaden mellan priset konsumenterna respektive producenterna bemöter på marknaden utgör skattekillen. Vidare uppstår en effektivitetsförlust vid triangeln abc (Rosen & Gayer 2014 s. 303–304).

3.1.2 Skattekillar för konsumenter

Problemet med skattekillen är att den ändrar förutsättningarna för konsumenters beslutsproblem. Den traditionella uppfattning av vad beslutsproblem innefattar består av hur mycket som ska köpas på marknaden respektive produceras hemma. Dessutom måste konsumenten besluta hur de optimalt ska allokera sin totala tillgängliga tid mellan marknadsarbete, hemarbete och fritid (Öberg 2005, s. 17). Konsumenters avvägningar och beslut i sin tur beror på och påverkas av dess tidsrestriktion, preferenser och budgetrestriktion (SOU 1997:17, s. 7). Oavsett skillnader i variabler och hushåll så kvarstår samma dilemma; hushållsnära tjänster består till stor del av arbetsuppgifter som de flesta har förmåga att utföra själva (Öberg 2005, s. 17). Det innebär att det enskilda hushållet står inför valet att antingen producera tjänsten själv eller att köpa tjänsten från de som erbjuder dem på marknaden. En viktig del i sammanhanget är att egenproducerade hushållstjänster är skattebefriade till skillnad från marknadsproducerade hushållstjänster som inte är det. Skillnaden i beskattning gör det mindre förmånligt att köpa in tjänsten då individen behöver betala kostnaden för tjänsten plus skatter vilket konstituerar skattekillen och dess snedvridningar (SOU 1997:17, s. 16).

När en konsument ska göra ett val gällande vad de ska köpa på marknaden respektive vad de ska producera själva blir det, baserat på att arbetskostnaden för tjänsten är lika med produktionskostnaden, förmånligt att köpa tjänsten på marknaden om:

$$\frac{\text{Köparens timlön före skatt}}{\text{Säljarens timlön före skatt}} \times \frac{\text{Säljarens produktivitet}}{\text{Produktivitet vid egenarbete}} > \frac{1}{1 - \text{Skattekillen}}$$

(Öberg 2005, s. 17)

Där:

$$\text{Skattekillen} = 1 - (1 - t_{\text{vat}}) \times (1 - t_w) / (1 + t_a)$$

t_{vat} = momssats, t_w = marginell inkomstskatt, t_a = storlek på socialavgifter

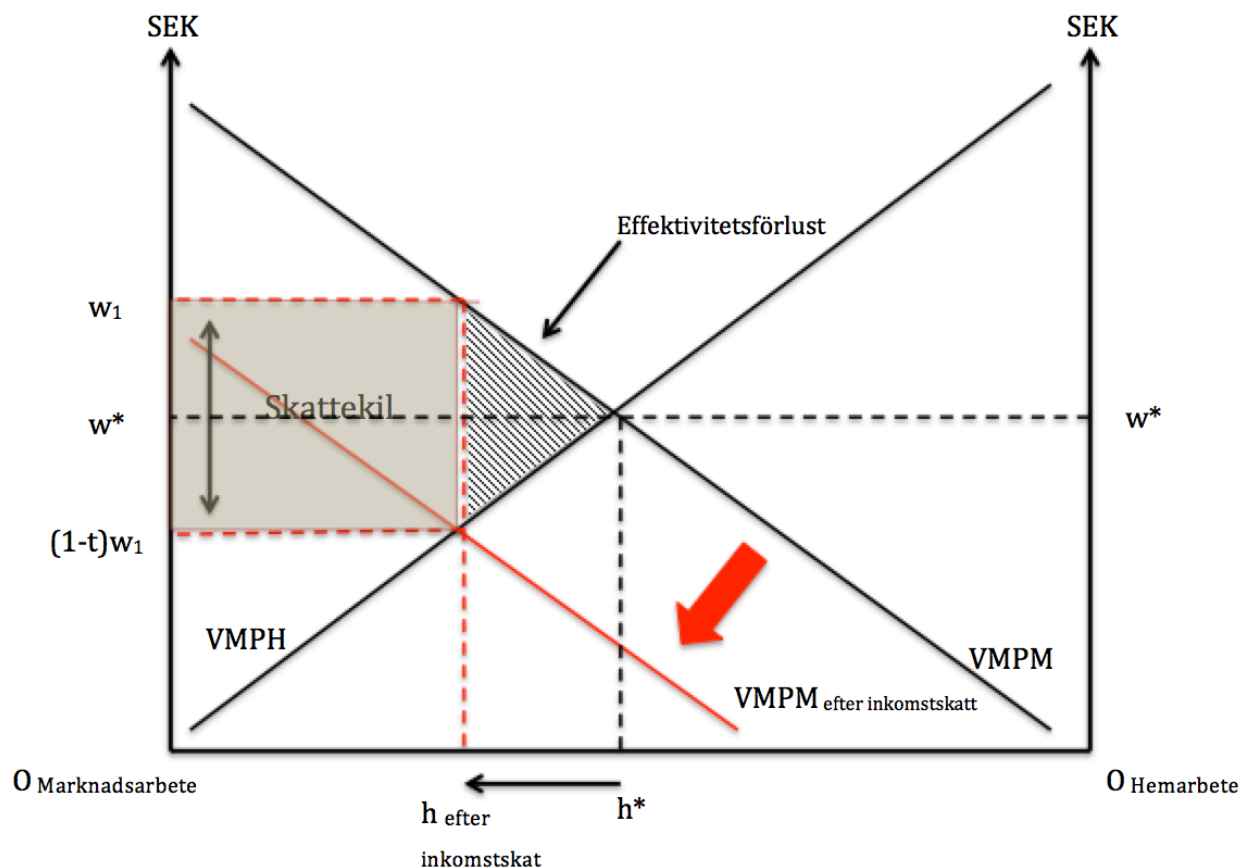
(Hansson & Norrman, 1996, s. 126)

Även om marknaden är effektivare i att producera hushållsnära tjänster så skapar skillnaden i beskattning motiv att utföra tjänsten själv. Effekten blir att skattekiln påverkar konsumenters beslutsproblem där tidsallokering, preferenser och budgetrestriktion ändras.

Eftersom en inkomstskatt ålagts på konsumenters marknadsarbete ses det som mer ekonomiskt lönsamt att utföra arbetet själv eller att ha mer fritid då den är skattebefriad (Henrekson 1998, s. 552).

Den slutgiltiga konsekvensen av en skattekil är att den skapar samhällsekonomiska snedvridningar med vilket marknaden blir ineffektiv. På grund av skatterna blir konsumenter mer angelägna att undvika den aktivitet som beskattas och därmed välja andra handlingsalternativ istället. Det blir då mer attraktivt att, beroende på preferenser, utföra hushållsarbete själv eller att spendera mer tid på fritid (SOU 1997:17, s. 16–17).

Diagram 2



Förklaring av diagram 2

I Diagram 2 ses hur den horisontella linjen visar den totala tidsallokeringen mellan hemarbete och marknadsarbete i samhället. Avståndet mellan $O_{\text{Marknadsarbete}}$ och h^* representerar den tid som allokeras till marknadsarbete och avståndet mellan $O_{\text{Hemarbete}}$ och h^* tidsallokeringen på hemarbete. VMPH-, respektive VMPM-kurvan visar värdet av den produktion som ytterligare en timmes hemarbete respektive marknadsarbete skapar. Vidare bör det poängteras att tidsrestriktionen är 24 timmar för samtliga konsumenter. Avståndet mellan O-Marknadsarbete och O-Hemarbete representerar därmed en total förfogande tidsallokering på 24 timmar. Hur den tiden sedan allokeras till olika aktiviteter kan därefter skiljas åt beroende på diverse faktorer såsom preferenser, budgetrestriktion och lagverk (Rosen & Gayer 2014, s. 338–341).

Initialt är jämvikten vid punkt h^* där VMPH – och VMPM-kurvan skär varandra där både hemarbete och marknadsarbete är obeskattat. Vid den punkten återfinns w^* vilket visar marginalprodukten av arbetskraften. Nu införs en inkomstskatt, t , på marknadsarbete med vilket VMPM-kurvan skiftar inåt till $VMPM_{\text{efter inkomstskatt}}$. Den nya jämvikten återfinns vid $h_{\text{efter inkomstskatt}}$ där $(1 - t)w_1$ representerar nettolönen och w_1 är bruttolönen (Rosen & Gayer 2014, s. 338-341)

Den ekonomiska effekten av beskattningen är en skattekil vilket visas i rektangeln i diagrammet. Vidare visar triangeln i diagrammet den effektivitetsförlust som är associerat med beskattningen och skattekilens då resurser, i form av tid, går förlorat för det enskilda hushållet (Rosen & Gayer 2014, s. 338–341).

3.1.3 Skattekil för producenter

3.1.3.1 Svarta marknaden

I detta avsnitt benämner vi det arbete som sker på den svarta marknaden som svartarbete, samt priset på denna marknad som svartpris.

I likhet med skattekilens effekt på konsumenters beteenden kan även skattekil påverka producenters beslutsfattande. Utifrån producenternas perspektiv uppkommer kilar i form av ökade kostnader för företaget såsom högre löner, arbetsgivaravgift och sociala avgifter. Dessa ändrar förutsättningarna för deras prissättning (Norrman 2009, s. 11–12).

En skatteökning ger upphov till prisökningar på de varor och tjänster producenterna erbjuder. Sedermera borde således efterfrågan hos konsumenterna minska (Bergh & Jakobsson 2014, s. 56–57). Kombinationen av att kostnaderna ökar samt att efterfrågan minskar medför att producenternas konkurrenskraft försvagas vilket resulterar i lägre vinstmarginaler för ägarna samt att företagets konkurrenskraft försvagas (Norrman 2009, s. 23–24).

För att undvika detta är ett tillvägagångssätt att inte registrera sitt företag hos Skatteverket och därmed kringgå skatter och avgifter. Alternativt kan företaget fuska i sin skattedeklarering eller medvetet deklarerat inkorrekt. På så sätt kan oregistrerade företag öka sin konkurrenskraft på marknaden genom att minska utgifterna för skatter och därmed erbjuda lägre priser. Ett sådant vägval är vad som ger upphov till vad som benämns för den svarta marknaden. Enligt Skatteverket definieras svartarbete som:

”... arbete eller tjänster som utförs mot ersättning utan att det kommer till Skatteverkets kännedom. Det är alltså fråga om aktiviteter, som bägge parter tjänar på för att det sker utan t.ex. moms eller andra skatter. Typiskt sett är det fråga om när någon utför ett arbete kontant ”utan kvitto”. Svartarbete kan betalas i pengar eller varor men också genom att man utväxlar tjänster t.ex. släktingar, vänner och grannar emellan utanför det egna hushållet.”

(Skatteverket 3, 2006, s. 437).

Vidare blir påföljden för dessa typer av skattebrott att, om en finnes skyldig, bli ålagd att betala böter och straffavgifter eller att riskera fängelsestraff (Ekobrott, 2017). Den skattekil som skapas genom beskattning av hushållsnära tjänster ger därmed incitament för producenter att agera på den svarta marknaden då denne, till skillnad från den vita marknaden, tekniskt sätt är, skattebefriad. Detta innebär återigen att illegala företag kan erbjuda varor och tjänster för priser som är lägre än vad de legala företagen kan (Norrman 2009, s. 7). Svartpriset i sin tur beror på till vilken grad den marknadsproducerade tjänsten kan ersättas med konsumenternas eget hushållsarbete (Öberg 2005, s. 36). Då uppköpta hushållsnära tjänster i stor utsträckning även kan utföras av konsumenterna själva är de starka substitut till varandra. Efterfrågan blir därmed priskänslig vilket avspeglas i ett lågt svartpris (SOU 1997:17, s. 17).

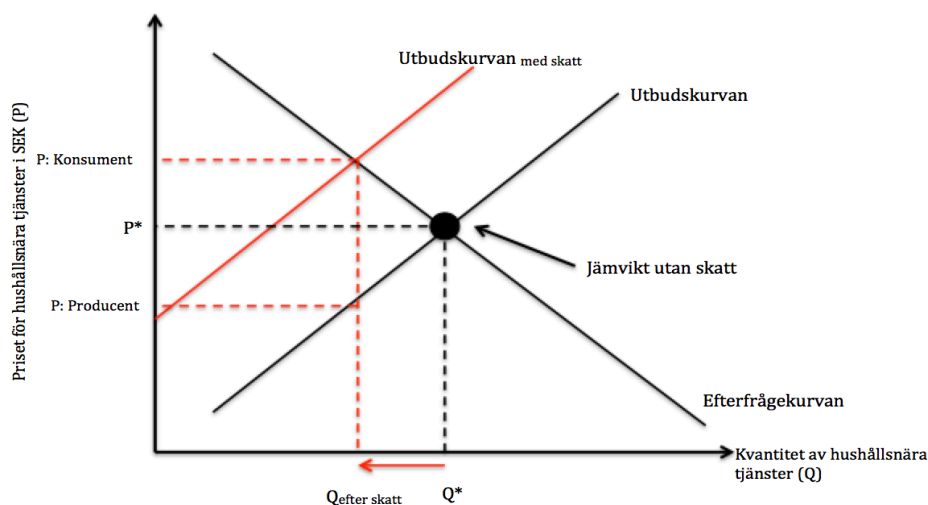
Med ett lågt pris uppfattas den svarta marknaden som mer attraktiv från konsumenternas perspektiv vilket i sin tur ger upphov till en större produktivetsfaktor. Den vita marknaden måste därför öka sin produktivitet och effektivitet om de ska kunna förbli konkurrenskraftiga.

Detta har emellertid argumenterats som en av fördelarna med ett existerande av en svart marknad. Eftersom den vita marknaden inte kan konkurrera med bättre priser måste de vara mer produktiva, och det är existerandet av den svarta marknaden som leder till det behovet (Hansson & Norrman 1996, s. 126–127).

Skattekilens skapande av den svarta marknaden orsakar även omfattande negativa fördelningseffekter. Enligt Norrman (2009, s.22) kan dessa delas in i 3 kategorier: effektivitetspåverkan, allokeringsmässig- och fördelningsmässig effekt. Utifrån ett effektivitetsperspektiv innebär uppkomsten av den svarta marknaden att oseriösa och ineffektiva svarta företag utkonkurrerar relativt seriösa och effektiva vita företag som med skattekilens försätts i en sämre ekonomisk position. Dessutom sker en omallokering av resurser varpå ”fel” sorts tjänster produceras vilket snedvrider priserna. Snedvridningen ger utslag i form av att felaktiga signaler uppstår eftersom den svarta marknaden lockar med lägre priser för konsumenterna samtidigt som producenterna undviker skatter.

Därtill ger de felaktiga signalerna upphov till att producenter och konsumenter fattar felaktiga beslut ur ett samhällsekonomisk synvinkel (Norrman 2009, s. 22). Sammantaget innebär fördelningseffekterna att vita företag tvingas konkurrera med svarta företag på olika villkor. Konsekvensen blir att deras försäljning minskar, priserna särskiljer sig mellan de två olika marknaderna och möjligheten för anställning inom vita företag blir svårare (Norrman 2009, s. 24–25). Samhällsförluster uppstår därför att svarta företag utkonkurrerar och ersätter vita legala företag som missgynnas av den höga skattekilens (Öberg 2005, s. 36).

Diagram 3



Förklaring av diagram 3

I diagram 3 ser vi hur beskattning av hushållsnära tjänster leder till att marknaden inte längre befinner sig i jämvikt. Vi ser också hur priset har ändrats, och blivit sämre för både konsumenter och producenter. För konsumenter har priset stigit från P^* till P : konsument, och för producenter har priset sjunkit från P^* till P : producent. Som också nämndes tidigare skapar denna snedvridning incitament för producenter att sälja tjänsten på den svarta marknaden, och för konsumenter att köpa tjänsten, på den svarta marknaden istället. På den illegala svarta marknaden kan nämligen producenter fortfarande ta det ursprungliga priset. Vi ser också hur kvantiteten har sjunkit när skatten införs, från Q^* till $Q_{\text{efter skatt}}$. Att utföra tjänster på den svarta marknaden förbättrar således inte bara priset för producenterna och konsumenterna - den svarta marknaden innebär också att marknads producenter tillhandahållit fler hushållsnära tjänster. Kvantiteten den svarta marknaden förser samhället med är avståndet mellan Q^* och $Q_{\text{efter skatt}}$ (Rosen & Gayer 2014, s. 303–304).

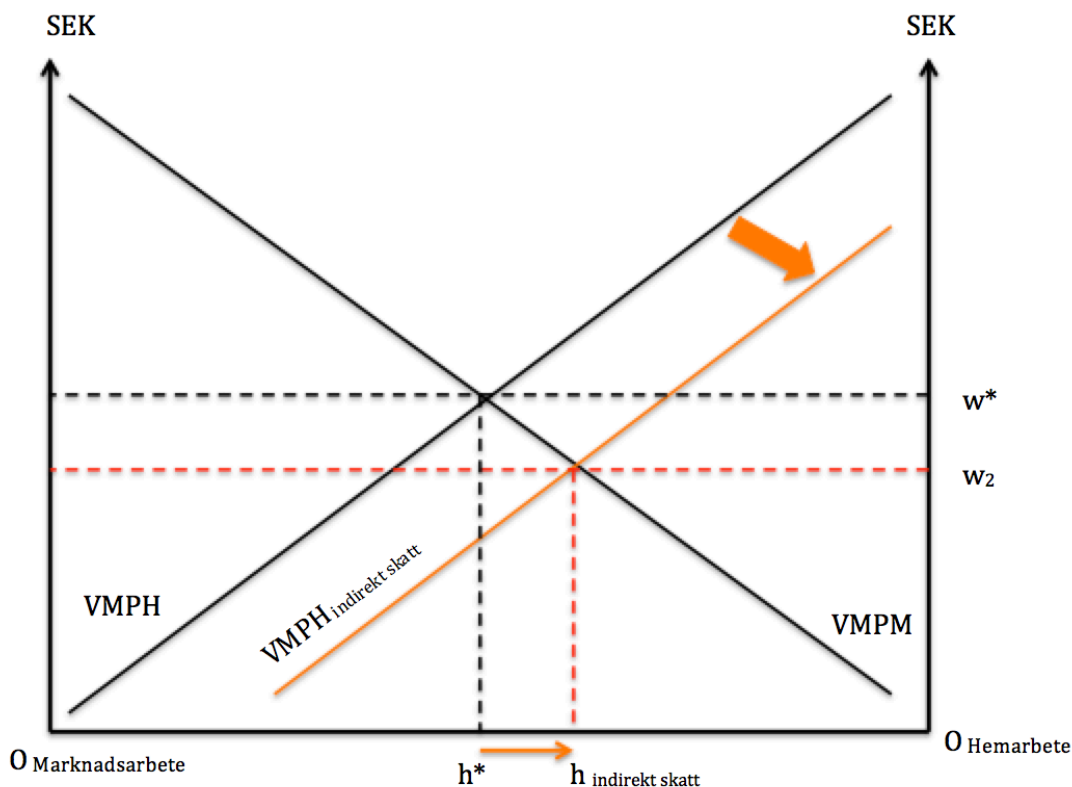
3.2 Lösningar på skattekilproblemet

3.2.1 Corlett-Hague-regeln

Vid införande av skatter uppkommer snedvridningar som på olika sätt påverkar ekonomiska incitament inom samhällsekonomin. Teorin om optimal beskattning ämnar därför urskilja det bästa tillvägagångssättet för att generera skatteintäkter och att omfördela dessa med så små effektivitetsförluster som möjligt (Aronsson & Blomqvist, 2013, s. 149). Detta ska uppnås genom att skattesystemet minimerar sin påverkan på konsumenternas och företagens köp- och säljbeteende samt deras val av handlingsalternativ (Klein & Olovsson, 2015, s. 19). Teorin om optimal beskattning menar därmed att skattesystemet bör utformas så att den efterliknar ursprungssituation där skatter saknas (SOU 1997:17, s. 30). Reduceringen av skatternas negativa effekter på samhällsekonomin uppnås genom att differentiera skattesatserna samt regleringar mellan olika skattebetalare och verksamheter. Genom att inte beskatta varor med hög priskänslighet lika hårt som de varor som är relativt okänsliga i prisförändringar blir snedvridningarna som tillkommer vid skatter mindre. Förklaringen till det är att beteendet i form av efterfrågan och utbud hos konsumenter och producenter inte påverkas märkbart. Optimal beskattning leder därför till att i stimulera den ekonomiska tillväxten och förbättra skattesystemets effektivitet (Klein & Olovsson, 2015, s. 19).

En av föregångarna och grundarna till modern teori om optimal beskattning är Corlett-Hague-regeln. Enligt denna kan konsumenternas incitament att utöka sitt arbetsutbud stimuleras genom indirekta skatter på konsumtion istället för inkomstskatter (Corlett & Hague, 1953, s. 21). Den grundläggande principen är att en hård beskattning på framförallt komplementvaror medför en ökning i kostnaderna för fritid. Det vill säga en ökning av priset på varor som föredras att konsumeras under fritiden. Syftet med utformningen på skatten är att minska attraktiviteten på fritid genom att göra den dyrare. Huruvida konsumenten väljer att fortsätta konsumera fritid i lika stor omfattning som innan skatten infördes eller att substituera bort det mot billigare alternativ beror på preferenser. Men för att kunna upprätthålla samma konsumtionsnivå av fritid behöver konsumenten öka sin inkomst för att kompensera för den prisändring skatten medfört. Detta resulterar i att tidsallokeringen ändras så att konsumenten arbetar mer och därmed utökar sitt arbetsutbud på marknaden (Corlett & Hague 1953, s. 26).

Diagram 4



Förklaring av diagram 4

Som synes i diagrammet har vi exkluderat införandet av en inkomstskatt vilket Corlett och Hague inkluderar i sin modell (1953, s. 21).

Anledningen till detta är att den behandlas senare i avsnitt 3.2.2. Vidare ligger huvudfokus i detta avsnitt på att se effekterna om enbart en indirekt skatt införs, som i fallet med varor associerade med fritid. Eftersom inkomstskatter utesluts och enbart indirekta skatter implementeras betyder det att VMPH-kurvan och inte VMPH-kurvan påverkas. En ökning i skatter på komplementvaror till fritid innebär att VMPH-kurvan skiftar nedåt till VMPH indirekt skatt. Den nya jämviktspunkten blir då $h_{\text{indirekt skatt}}$ och w_2 . Resultatet bekräftar modellens antagande om att konsumenternas beteende skiftar till förmån för marknadsarbete vid införandet av indirekta skatter. Detta betyder att konsumenter allokerar fler timmar till att öka sitt arbetsutbud snarare än fritid (Rosen & Gayer 2010, s 338–341). Därtill kommer VMPH-kurvan ha samma position vid VMPH indirekt skatt. Anledningen är att fram till 2015 har taket för maximalt utnyttjande av RUT-avdraget för konsumenterna inte ändrats (Rutavdrag 2017).

3.2.2 Utveckling av Corlett-Hague: optimalt beskattningssystem

För att optimalt beskatta hushållsnära tjänster och skifta över konsumenternas produktion till marknadsarbete är det enligt Birch et al. önskvärt att vidareutveckla Corlett-Hague-regeln. I deras studie modifierar de modellen och dess antaganden för att göra den mer applicerbar i kontexten av hushållsnära tjänster. Därtill diskuterar de hur beskattningssystemet ska utformas för att utöka arbetsutbudet (2000, s. 584).

I sitt ursprungliga format särskiljer inte Corlett-Hague-regeln mellan fritid och hemarbete vilket utesluter alternativa utfall. Klein och Olovsson påpekar att i likhet med fritid kan inte hemarbete beskattas direkt och i synnerhet inte det mervärde som skapas. Det vill säga det förädlingsvärdet som uppstår vid hemarbete (Klein och Olovsson 2015, s. 22).

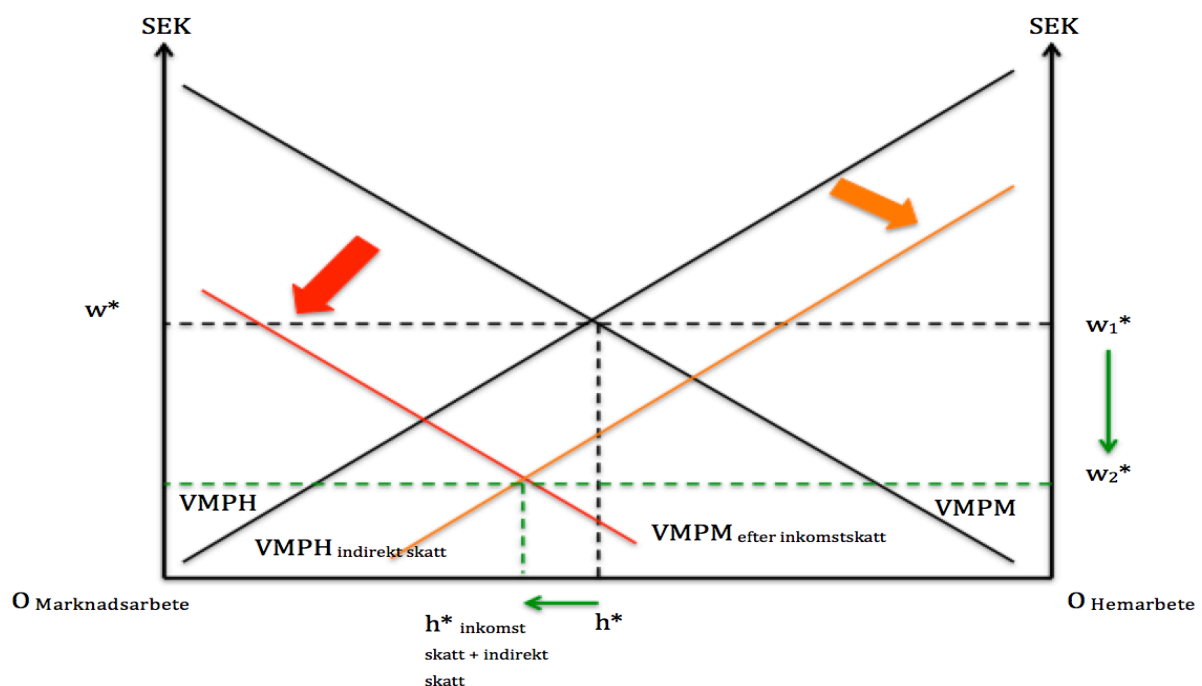
Därtill menar Birch et al. att en hög skattesats på enbart komplementvaror till fritid riskerar att få en motsatt effekt. De menar att konsumenterna kan välja att substituera bort fritid mot hemarbete, eftersom hemarbete är också skattebefriat, istället för marknadsarbete. Det finns därmed ingen garanti att en skatt på enbart fritid automatiskt leder till ökat arbetsutbud (2000, s. 585).

För att motverka detta utfall, samt för att stimulera konsumenter att öka sitt arbetsutbud är det önskvärt att differentiera skattesatsen mellan olika aktiviteter. En sådan lösning är att en lindrig beskattning införs på aktiviteter som är nära substitut till hemarbete och en högre skatt

införs på komplementvaror- och tjänster till fritidsaktiviteter (Klein & Olovsson, 2015, s. 21–22). Den avsedda effekten är att göra det mer attraktivt att köpa hushållsnära tjänster genom att sänka skatetrösklarna samtidigt som fritid blir förhållandevis dyrare. På så sätt minimerar det optimala skattesystemet den snedvridande substitutionen från arbetsutbudet på marknaden till skattebefriad fritid och hemarbete (Birch et al. 2000, s. 589). Kombinationen av de två skattestrategierna resulterar i att tiden som spenderas på fritid och hemarbete minskar, samt att de frigjorda timmarna i större utsträckning förläggs till förvärvsarbete (Birch et al. 2000, s. 592-593).

Ett problem med Birch et al. studie är att den utesluter heterogenitet bland konsumenter. Antagandet om homogenitet exkluderar därmed potentiella utfall där effekterna av de indirekta skatterna tillsammans med inkomstskatter får olika utslag beroende på konsumenten ifråga (2000, s. 593). Vidare är det viktigt att poängtera att staten har otillräckligt med information för att avgöra hur stor priskänsligheten är för olika varor och tjänster. Risken är därför att beskattningen inte blir optimal i det hänseende att vissa varor/tjänster beskattas för hårt och andra för lite. Samma problem uppstår med RUT-sektorn. För hög skatt på hushållsnära tjänster gör att övergången från skattebefriat hemarbete till att köpa marknadsproducerade tjänster blir för kostsam. Risken blir således att konsumenter hellre utför hushållsarbetet själva och därmed inte ökar sitt arbetsutbud. Skatteeffekten blir därmed suboptimal (Klein & Olovsson, 2015, s. 19).

Diagram 5



Förklaring av diagram 5

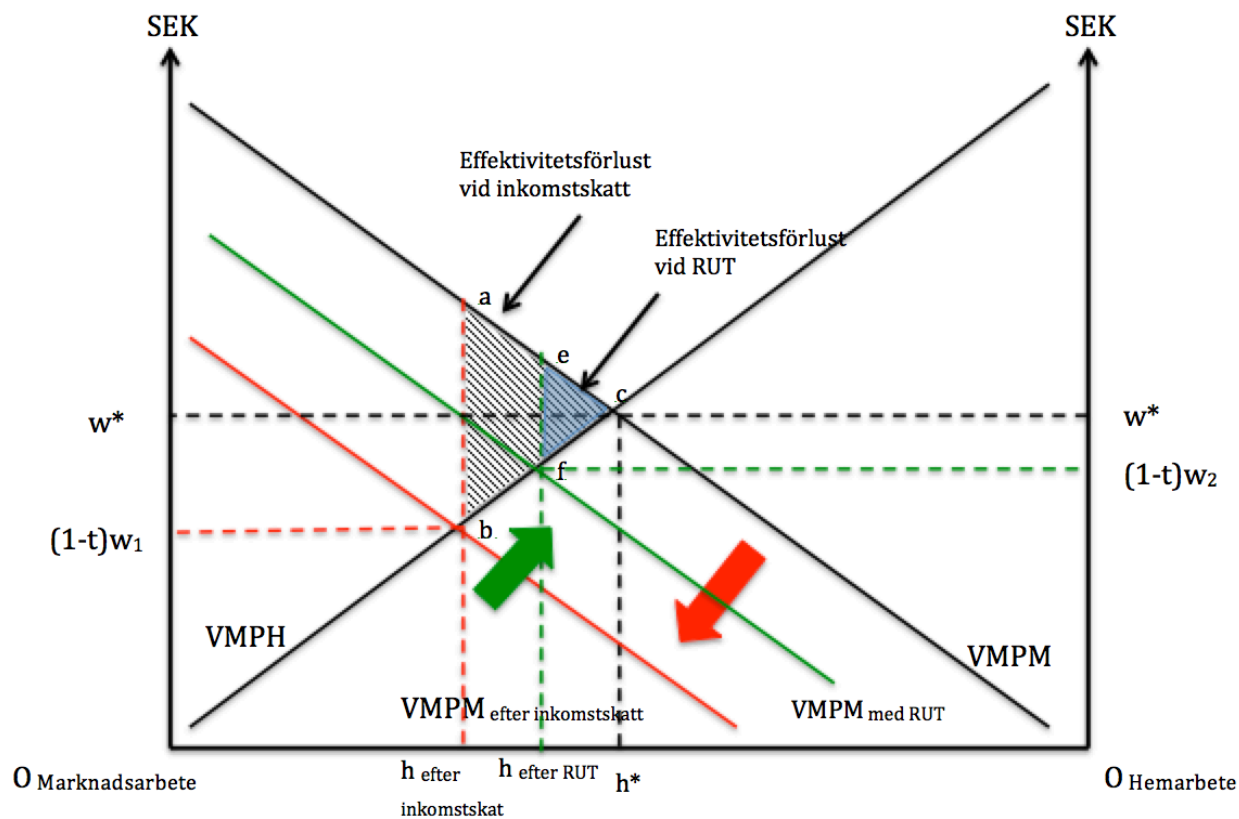
Till skillnad från den ursprungliga Corlett-Hague-regeln kommer både VMPM-, och VMPH-kurvan att skifta. Anledningen är att i detta diagram inkluderar vi införandet av inkomstskatt tillsammans med en indirekt skatt på komplementvaror till fritid och en skattelättnad på RUT-tjänster. Inkomstskatten medför en snedvridning i konsumenters vilja att öka sitt arbetsutbud eftersom det uppstår en skillnad i deras brutto- och nettolön. Effekten är att VMPM-kurvan skiftar inåt till $VMPM_{\text{efter inkomstskatt}}$. Därtill innebär skatten på komplementvaror att VMPH-kurvan skiftar utåt till $VMPH_{\text{indirekt skatt}}$. Dessutom medför den mindre skattesatsen på RUT-tjänster att konsumenterna inte substituerar bort fritid mot hemarbete i lika stor utsträckning. Resultatet blir att jämviktpunkten hamnar på $h^*_{\text{inkomstskatt} + \text{indirekt skatt}}$ och w^*_2 . Skillnaden i tidsallokeringen jämfört med ursprungspunkten har därmed minimerats, alternativt inte medfört en anmärkningsvärd förändring alls i konsumenternas tidsallokering (Rosen & Gayer 2014, s. 338–341).

3.2.3 RUT-avdragets påverkan på skattekillen

Eftersom inkomstskatter leder till oönskade snedvridningar som inte är optimala från ett samhällsperspektiv har staten ett incitament att införa åtgärder i syfte att minska de negativa effekterna. Ett sätt att uppnå detta är att reducera storleken på skattekillen. Detta åstadkoms genom ett optimalt beskattningssystem som minimerar dessa snedvridningarna som är kopplade med inkomstskatten. På så sätt kan VMPM-kurvan skifta tillbaka så nära den ursprungliga nivå då den var obeskattad (SOU 1997:17, s. 30). Desto mindre gapet är mellan den ursprungliga och nya VMPM-kurvan ju mindre blir skattekillen och därmed snedvridningarna (Rosen & Gayer 2014, s. 340–341).

RUT-avdraget erbjuder en sådan lösning för samhället. Priset inklusive skatt blev lägre vilket gör det mer förmånligt att köpa in tjänsten och incitamenten att utföra dessa uppgifter själv minskar. Även om snedvridningar fortfarande kvarstår har de minskats, vilket kommer till uttryck genom minskade effektivitetsförluster i konsumenternas fördelning av tid. Resultatet blir att konsumenterna frigör fler timmar som annars skulle gå till hemarbete och, beroende på preferenser, möjliggör för dem att spendera mer tid på sitt förvärvsarbete alternativt mer fritidstimmar (Norrman & Pålsson 1994).

Diagram 6



Förklaring av diagram 6

Eftersom en inkomstskatt har ålagts på konsumenterna kommer ursprungspunkten vara $h_{\text{efter inkomstskatt}}$ och $(1-t)w_1$. Med RUT-avdraget frigörs timmar från hemarbete. Givet att konsumenterna använder dessa frigjorda timmarna till att utöka sitt arbetsutbud kan de öka sina nettoinkomster. Det resulterar i att VMPM-kurvan skiftar inåt, från $VMPM_{\text{med inkomstskatt}}$ till $VMPM_{\text{med RUT}}$. Den nya jämviktspunkten blir därmed $h_{\text{efter RUT}}$ och $(1-t)w_2$. Vidare har effektivitetsförlust minskat från storleken abc till efc . (Rosen & Gayer 2014, s. 338–341).

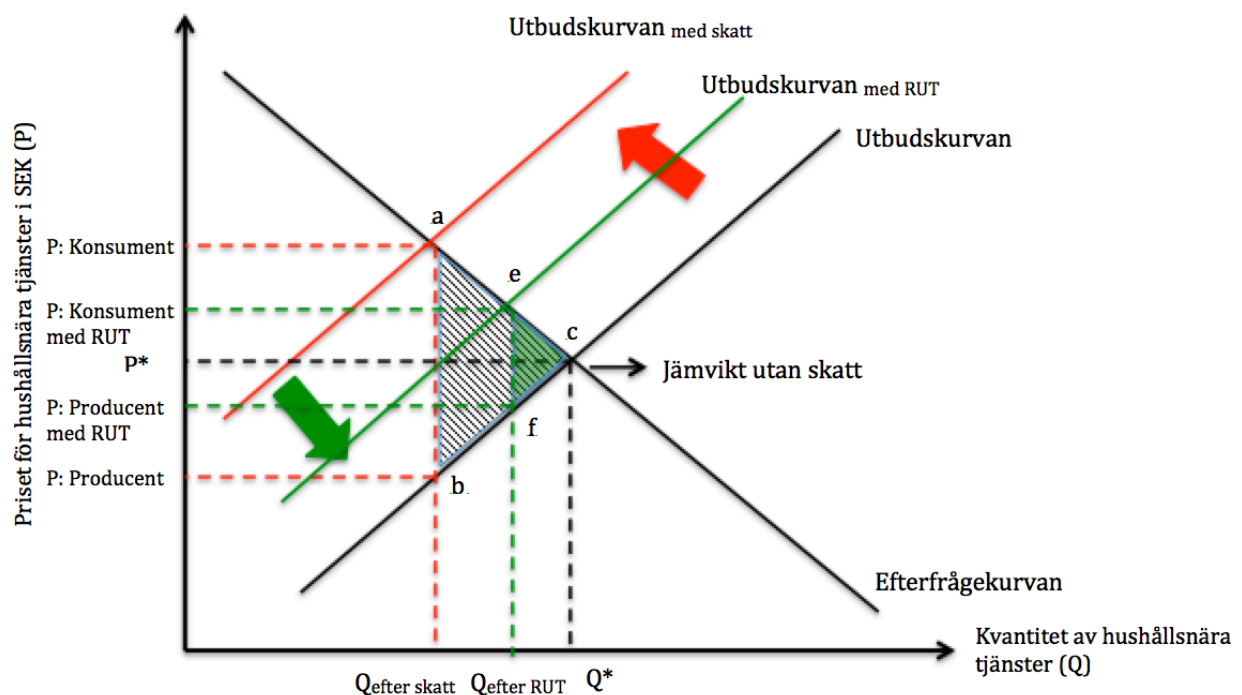
3.2.4 RUT-avdragets påverkan på svartarbete

Svartarbete och företagets incitament att kringgå skatter utgör ett statsfinansiellt problem i form av skatteförluster. För att minska svartarbete behöver staten göra legala företag mer attraktiva och framförallt konkurrenskraftiga på marknaden i jämförelse med svarta företag. RUT-avdraget erbjuder en sådan lösning (Norrman 2009, s. 8)

Genom att erbjuda avdrag för de som köper hushållsnära tjänster vitt kan priserna sänkas för konsumenterna. En sådan prissänkning borde resultera i att efterfrågan på vita hushållstjänster ökar och priserna blir mer konkurrenskraftiga. Samtidigt kan konsumenterna i högre grad substituera bort svartarbete. Detta beror på att skattekilen har reducerats och prisskillnaderna lika så. Resultatet blir att utbudskurvan skiftar tillbaka mot samhällets jämvikt vilket torde betyda att den vita marknaden ökar i storlek medan den svarta marknaden minskar. Dock skiftar utbudskurvan inte till fullo tillbaka till jämvikt. Eftersom den vita marknaden inte är skattebefriad och vita företag fortfarande är skyldiga att betala andra former av utgifter såsom arbetsgivaravgift når vi aldrig samhällets jämviktspunkt som synes i diagrammet (Norrman 2009, s. 23–24)

Konsekvensen av RUT-avdraget är, i likhet med konsumenterna, att skattekilens snedvridningseffekter har reducerats. Vita företag konkurrerar med bättre premisser, prisskillnaden minskar samt konsumtionen av legala och vita hushållstjänster ökar. De negativa fördelningseffekter associerade med skattekilens har därmed minskat med vilket effektivitetsförlusten också minskar. I och med att fler konsumenter övergår till att köpa hushållsnära tjänster på den vita marknaden och att fler företag registrerar sin verksamhet ökar även statens skatteintäkter. Detta givet tidigare antagande om att antal ökade företag inom RUT-sektorn är på grund av reformen (Öberg 2005, s. 39–41).

Diagram 7



Förklaring av diagram 7

Vid införandet av RUT-avdraget skiftar utbudskurvan från $utbud_{med\ skatt}$ till $utbud_{med\ RUT}$.

Effekten är att producenterna får ett högre pris för sina hushållsnära tjänster, från P: producent till P: producent med RUT. Dessutom minskar priset som konsumenterna behöver betala, från P: konsument till P: konsument med RUT. Effektivitetsförlusten har sedermera minskat, från $Q^*-Q_{efter\ skatt}$ till $Q^*-Q_{efter\ RUT}$.

3.3 Skatteincidens

Vid införande, avskaffande samt reformer av skatter är det viktigt att klargöra åtgärdens skatteincidens. Till skillnad från skattekillen, som visar graden av effektivitetsförlust, baseras denna teori på huruvida det är konsumenter eller producenter som bär skattebördan. Bördan som tillkommer med skatter syftar till den intressent som i slutändan faktiskt betalar för skatten oavsett vem som är formellt ålagd att betala den. Förutom skattebördan medför skatten även en prishöjning för varan vilket kommer påverka involverade intressenters beteende. Beteendeförändringar syftar till hur stor kvantiteten av varan som kommer produceras/konsumeras givet de prisändring som skatten ger upphov till. Denna utvecklingen i intressenternas beteende representeras genom konsumenternas och producenternas priskänslighet, det vill säga deras priselasticitet. Beroende på deras sensitivitet vid förändring i priser kommer proportionen och andelen av skattebördan att fördelas därefter (Bergh & Jakobsson 2015, s. 116).

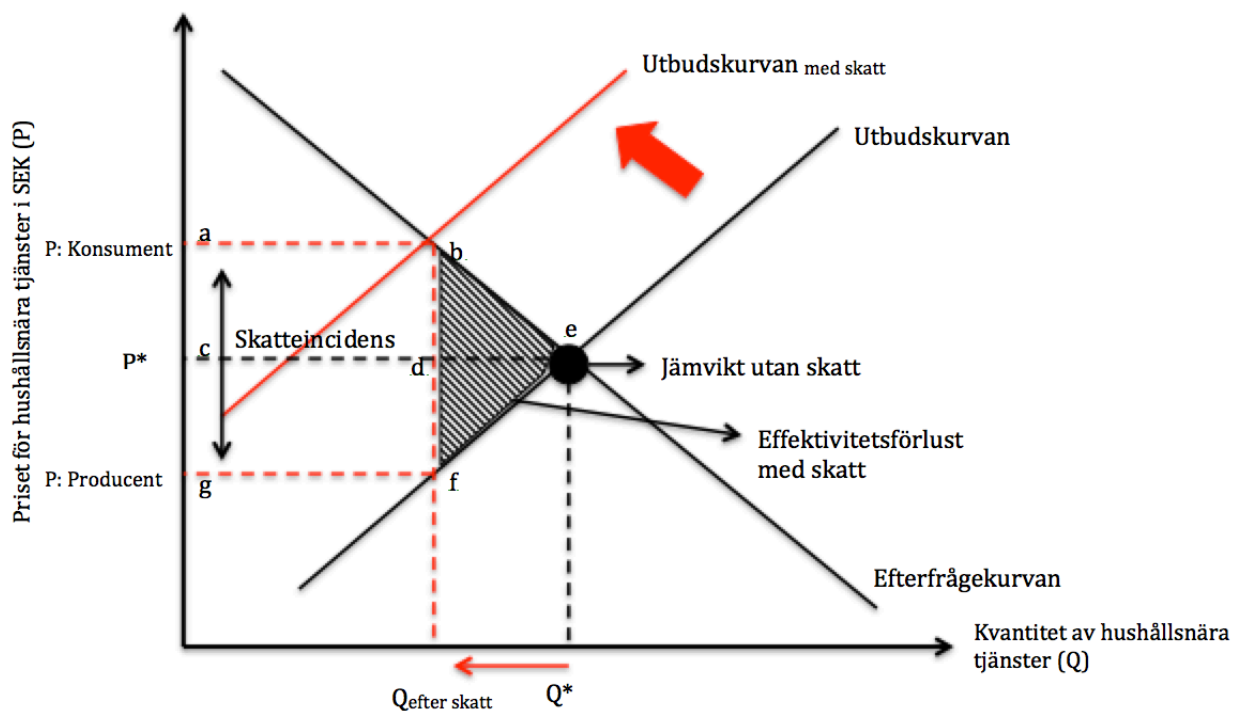
Priselasticiteten för konsumenter och producenter påverkas av olika faktorer. För efterfrågan spelar graden av substituerbarhet och inkomst en stor roll. Ju fler alternativ att välja mellan samt ju större inkomst en har desto högre elasticitet (Rosen & Gayer 2013, s.528–529 samt 533). För utbudet avgörs priskänsligheten bland annat på insatsvarornas mobilitet samt tillgängligheten av material men också antalet konkurrenter. Om produktionen är flexibel och konkurrensen hög är elasticiteten högre (Rosen & Gayer 2013, s.529-530 samt 533).

Beroende på marknad och produkt kan priselasticiteten vara likartad men också heterogen. Skattebördans distribution kan därmed variera och påverka intressenterna olika. Det optimala utfallet är att skatteåtgärden påverkar de involverade intressenterna enligt det mål som sätts upp av beslutsfattarna.

Vidare kan det anses väsentligt att begränsa de potentiellt negativa effekterna en skatteincidens ger upphov till. Huruvida skattebördan faller på producenterna eller konsumenterna är därmed i många fall policy-specifikt.

I det fallet priselasticiteten för efterfrågan och utbudet är av likartad karaktär fördelas skattebördan någorlunda proportionerligt mellan konsumenter och producenter. Det innebär att ingen enskild intressent bär bördan av skatten (Rosen & Gayer 2014, s. 303–305).

Diagram 8: Proportionerligt priselasticitet



Förklaring av diagram 8

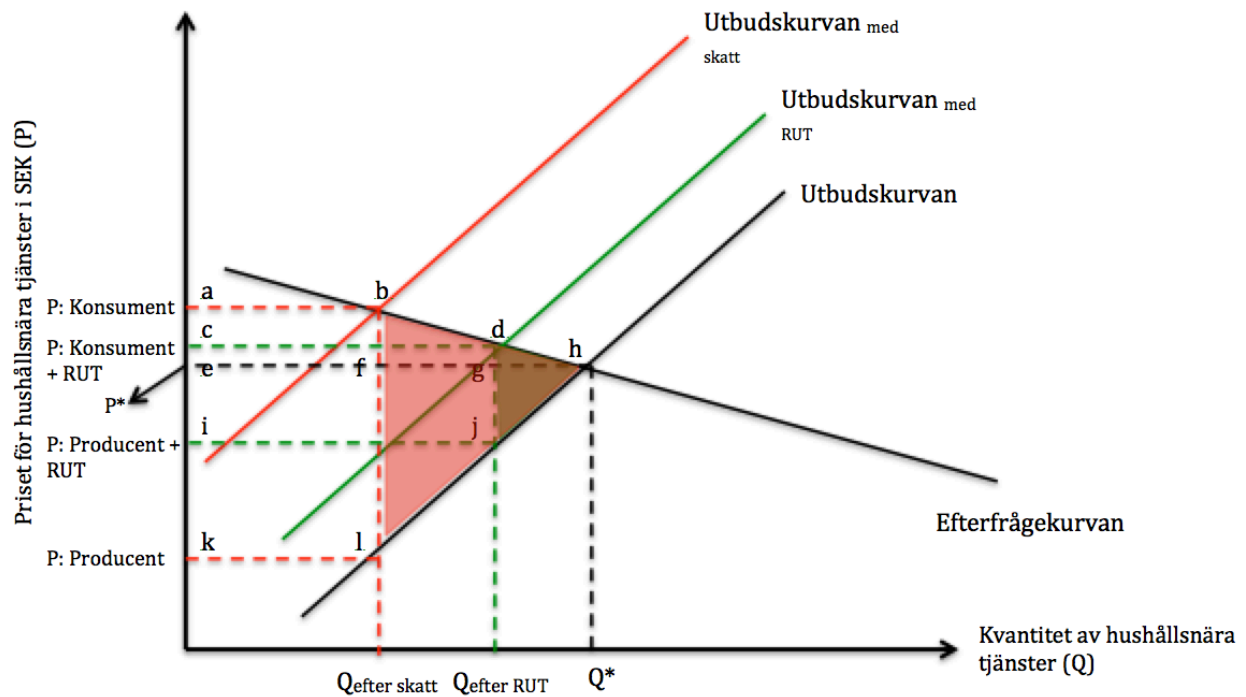
Innan en skatt införs kommer jämviktspriset ligga på P^* och kvantiteten av RUT-tjänster som erbjuds på marknaden kommer vara Q^* . När en skatt åläggs på producenterna i form av moms, sociala avgifter och så vidare ökar kostnaderna för produktionen. Resultatet blir att producenterna kommer producera mindre (från Q^* till $Q^*_{\text{efter skatt}}$) samtidigt som priset på varan ökar. Detta representeras genom att utbudskurvan skiftar inåt till utbudskurvan med skatt. P: producent representerar priset som åläggs producenterna och P: konsument kommer vara priset som konsumenterna möter. I det här fallet kommer skattebördan av skatten fördelas relativt jämlikt mellan konsumenterna och producenterna. Detta kan ses i diagrammet då området abcd som representerar skatteincidensen för konsumenterna är lika stor som området cdfg som representerar skatteincidensen för producenterna. Effektivitetsförlusten av skatten återfinns i triangeln bfe (Rosen & Gayer 2014, s. 301–303).

3.3.1 Oproportionerlig priselasticitet

Även om proportionalitet förekommer karaktäriseras även marknaden på många sätt av heterogenitet vilket också inkluderar olika grader av priskänslighet. Reaktionen vid en skatteökning kommer därmed divergera och ge upphov till en oproportionerlig fördelning av skattebördan. Enligt Bergh och Jakobsson transfereras bördan från den intressent som är elastiskt till den som är inelastiskt. Ökad inelasticitet tyder på att producenten eller konsumenten är okänsliga för prisförändringar och i större grad oförmögna att märkbart ändra sitt köp- eller säljbeteende. Elasticitet har samma karaktär fast i motsatt riktning (Bergh och Jakobsson 2014, s. 109).

Inom RUT-sektorn är substituerbarheten mellan marknadsproducerade städtjänster och hemarbete starkt (Öberg 2005, s. 36) Marknadens stora utbud av företag och därmed konkurrens medför att konsumenternas priskänslighet är relativt hög. En prisfluktuation medför därmed en stark reaktion från konsumenterna och deras köpbeteende. Konsekvensen är att efterfrågekurvan kommer ha en lägre lutning och vara plattare. I kontrast och relativt till efterfrågan kommer utbudskurvan ha en högre lutning och därmed vara mer inelastiskt. Utifrån denna förutsättning tar producenterna på sig större delen av skattebördan medan konsumenterna är relativt opåverkade (Bergh & Jakobsson 2014, s. 109). Förutom att införandet av RUT-avdraget skulle skifta utbudskurvan närmare ursprungspunkten har den också en större positiv påverkan på producenterna. Orsaken är att den reducerar skattebördan vilket uppmuntrar producenterna att tillföra större kvantiteter till marknaden. Vidare är konsumenterna mindre påverkade eftersom skattebördan inte primärt lagts på dem varken före eller efter att RUT-avdraget infördes (Norrman 2009, s.24).

Diagram 9: Elastiskt efterfrågan och inelastiskt utbud



Förklaring av diagram 9

Vid införandet av RUT-avdraget kommer utbudskurvan skifta från utbudskurvan *med skatt* till utbudskurvan *med RUT*. Förutom att kvantiteten av RUT-tjänster ökar från $Q_{\text{etter skatt}}$ till $Q_{\text{etter RUT}}$ har priset som producenterna möter ökat från $P: \text{producent}$ till $P: \text{producent} + \text{RUT}$.

Samtidigt har priset för konsumenterna minskat från $P: \text{konsument}$ till $P: \text{konsument} + \text{RUT}$. Följande förändringar resulterar i att skattebördan mellan producenterna och konsumenterna omfördelas. För producenterna kommer skattebördan minska från området $eflk$ till $egji$. Konsumenterna möter också en minskning i skattebördan, från området $abfe$ till $cdge$.

Effektivitetsförlusten som skatten ger upphov till kommer även den reduceras i storlek. Detta kan tydas genom diagrammet där blh -triangeln minskas till djh (Rosen & Gayer 2014, s. 301–303).

4 Data

För att kunna göra vår analys om huruvida RUT-avdraget är statsfinansiella budgetneutralt beräknar vi statsfinansiella inkomster kontra utgifter. Inkomsterna har vi delat upp i fyra olika kategorier: inkomst för stat från producenter via sociala avgifter, inkomst i form av inkomstskatt när svarta jobb blir vita, ökad beskattningsbar förvärvsinkomst som leder till ökad inkomstskatt, samt moms.

4.1 Utgifter för staten i form av RUT-avdrag

På utgiftssidan betalade staten under 2015 ut totalt 3,4 miljarder kr i RUT-avdrag (Skatteverket 4, 2018). Det är således denna summa som RUT-genererade intäkter måste täcka för att det ska bli statsfinansiellt budgetneutralt.

4.2 Inkomst för staten från producenter i form av sociala avgifter

För att beräkna denna inkomstkälla har vi, utöver det som står beskrivet i avgränsningen, gjort ett antagande. Det är att $\frac{2}{3}$ av den sociala avgift som producenterna betalar för sina anställda går via staten tillbaka till de anställda i form av förmåner. Dessa förmåner är till exempel: föräldraförsäkring, sjukförsäkring, ålderspension och så vidare (Ekonomifakta 2, 2017).

Inom RUT-sektorn är medellönen estimerat till 22 300 (Statistiska Centralbyrån 1, 2017). Vidare har RUT-reformen, enligt Företagarna, skapat 10 225 nya jobb (2017).

Tillvägagångssättet har varit enligt följande. Först har vi beräknat den totala kostnad producenterna har för sina anställda, det vill säga lön samt sociala avgifter. Den summan har vi sedan multiplicerat med antal nyanställningar som skett inom branschen, med antagandet att alla nyanställningar skett på grund av reformen. Då får vi en total kostnad för alla nyanställningar och kan sedan multiplicera den summan med de sociala avgifterna för att få ut total inkomst för staten genom sociala avgifter. Från denna summa måste vi dock subtrahera den summa som går tillbaka till arbetarna via förmåner. Slutligen multiplicerar vi den framräknade månatliga summan med tolv för att få inkomsten från sociala avgifter för ett år.

Enligt Daniel Waldenström, professor i nationalekonomi, går gränsen där sociala avgifter blir en ren inkomst för staten vid lönen 27 800 kr i månaden (Ekonomistas 2013). Denna summa är emellertid svår att exakt beräkna vilket betyder att 27 800 kr är ett estimat.

Enligt SCB är medellönen för hushållsnära tjänster 22 300 kr (Statistiska Centralbyrån 1) det vill säga under den gränsen. En del av det belopp som företagen betalat in i form av sociala avgifter kommer således gå tillbaka till deras anställda i form av förmåner.

4.3 Inkomst för staten från producenter: inkomstskatt när svarta jobb blir vita

Denna inkomst beräknas genom jobbskatteavdraget.se. Det är möjligt att beräkna skattesummor för olika inkomstnivåer då jobbskatteavdraget är inräknat. Skattesumman kan sedan multipliceras med antal nyanställningar för att få ut total inkomst från inkomstskatt när svarta jobb blivit vita. Slutligen multiplicerar vi med tolv för att få ut summan för ett år.

4.4 Inkomst för staten från konsumenter: ökad inkomst → ökad skatt

Tabell 1

skattereduktion för hushållsarbete (RUT)	totalt	totalt 20+ år	Antal personer med skattereduktion	
			2015	
			1-39 tkr	7688
			40-79 tkr	46268
			80-119 tkr	59441
			120-159 tkr	52941
			160-199 tkr	42030
			200-239 tkr	36547
			240-279 tkr	38722
			280-319 tkr	43705
			320-359 tkr	46147
			360-399 tkr	43534
			400-499 tkr	88488
			500-599 tkr	53028
			600-799 tkr	51543
			800-999 tkr	20852
			1000+ tkr	25184

Tabell 1 visar hur många personer i varje inkomstklass som köpte RUT-tjänster under 2015 (Statistiska Centralbyrån 2, 2017).

4.4.1 Alla RUT-köpare ökar sitt arbetsutbud

För att räkna ut intäkterna från ökad inkomst gör vi ett antal antaganden. Först och främst att en timmes städning som utförs av ett städföretag motsvarar 1,8 timmars städning när konsumenterna gör det själv. Dessa siffror baseras på en undersökning som Skatteverket genomförde och presenterade 2011 (Skatteverket 5, 2011). Vi har också utgått från att konsumenterna köper en timmes RUT-tjänster i veckan. Vidare har vi utgått från att all den tid som frigörs vid köp av RUT-tjänster istället läggs på förvärvsarbete. Fortsättningsvis har vi med hjälp av statistik från SCB räknat ut varje inkomstklass genomsnittliga timlön.

Den har vi sedan multiplicerat med 1,8 för att få ut hur mycket pengar som en person, varje vecka, borde få i löneökning till följd av ökat arbetsutbud. Den summan har vi sedan multiplicerat med fyra eftersom det är fyra veckor i månaden. Vi har då den månatliga löneökningen för en person. Via jobbskatteavdraget.se kan vi räkna ut den skatt som staten får in före och efter den uppskattade löneökningen. Där tas det hänsyn till kommunal-, statlig-, och värnskatt. Jobbskatteavdraget.se drar också av för jobbskatteavdraget (Jobbskatteavdraget 2017). Slutligen multiplicerar vi differensen mellan de olika skattesatserna med antal personer i den inkomstklassen som köpt RUT-tjänster under 2015. För att få ut inkomst under ett år multiplicerar vi således även den summan med tolv.

4.4.2 Deltidsarbetande RUT-köpare ökar sitt arbetsutbud

För att kunna göra en mer rimlig beräkning av hur stora intäkter staten får via inkomstskatt måste vi ha någon form av estimering på vad RUT-användarna använder sin tid till. Till att börja med kan det inte antas att köp av hushållsnära tjänster leder till ett ökat arbetsutbud (Skatteverket 5, 2011). Vidare är 36 procent pensionärer och inte aktiva förvärvsarbetande. De RUT-tjänster som pensionärer köper är inte för att skapa mer tid, utan mer troligt för att få avlastning från de uppgifter som de har svårt att utföra själva (Calleman & Gavanoas, 2013). Det har dock argumenterats för att även om inte pensionärerna kan förlägga vunnen tid på förvärvsarbete, kan möjligen deras vuxna barn göra det. Statistiska undersökningar visar dock att endast fem procent av de pensionärer som köper RUT-tjänster fick hjälp av sina anhöriga tidigare (Skatteverket 6, 2011).

En studie som granskat hur tidsallokeringen förändras vid köp av RUT-tjänster slår fast att förändringar på skatter inte har någon effekt på arbetsutbudet för heltidsarbetande. Den visar emellertid att det kan ha en stor effekt på deltidssarbetande (Blundell 1993). 20 procent av alla RUT-användare är deltidssarbetande och är således den grupp som skulle kunna öka sitt arbetsutbud (Skatteverket 5, 2011). Vad dessa 20 procent exakt väljer att lägga sin tid på går dock inte att fastställa men en dansk studie visar att mest tid förläggs på fritidsaktiviteter. En liten del, mellan 14 och 17 procent används emellertid till att arbeta mer (Ehrvervsministeriet, 2001). Vidare bör det dock poängteras att en del av deltidssarbetande konsumenter inte vill jobba mer och därför inte kommer förlägga frigjord tid på förvärvsarbete (Nyberg 2013, s.121).

För denna grupp görs beräkningarna på nästan samma sätt som i det tidigare fallet. Enda skillnaden är att vi måste estimerar antal arbetande i de inkomstklasser som är aktuella. Enligt Anita Nyberg är 20 procent av RUT-användare deltidarbetande, och således även dem som kan utöka sitt arbetsutbud (Skatteverket 5, 2011). Beräkningarna baseras på att det är deltidarbetare som också är i de lägre inkomstklasserna. Första steget blir sedermera att räkna ut i vilka inkomstklasser som låginkomsttagarna befinner sig i. Låginkomsttagare kan beräknas till de personer som tjänar mindre än 60 procent av medianinkomsten i ett land (Statistics Finland 2017). Med hjälp av denna summa kan vi således estimerar maximal årslön för en låginkomsttagare.

Vidare är det fler konsumenter i de inkomstklasser där låginkomsttagarna mest troligt finns än deltidarbetande RUT-användare i landet 2015. Vi beräknar hur stor del av de totala låginkomsttagarna vi ska räkna på. Sedan tar vi den procentsatsen med alla inkomstklasser och får då ut rätt antal personer i varje klass.

Slutligen gör vi samma typ av beräkning som när alla ökar sitt arbetsutbud. Vi tar dock hänsyn till att konsumenterna inte förlägger all frigjord tid på förvärvsarbete. Vi har räknat med medelvärdet utifrån den estimering som Ehrvervsministeriet gjort där de beräknat att mellan 14 till 17 procent läggs på mer förvärvsarbete (Ehrvervsministeriet, 2001). Med hjälp av deras månatliga löneökning beräknar vi sedan skattesatsen innan och efter löneökning, multiplicerar den differensen med antalet personer i inkomstklassen som vi räknat ut, och tar slutligen den summan multiplicerat med 12 för att få för ett år.

4.5 Inkomst för staten från konsumenter i form av moms

Moms är den mervärdesskatt som läggs på varor och tjänster vi köper (Skatteverket 6, 2017). Enligt Skatteverket är genomsnittlig arbetskostnad för hushållsnära tjänster 350 kr i timmen (Skatteverket 5, 2011). Med RUT-avdraget står staten för halva arbetskostnaden, det vill säga 175 kr. Totalt belopp fakturerat för RUT-tjänster är 3,4 miljarder kr (Skatteverket 4, 2018). Genom att dividera total kostnad med pris får vi antal timmar.

För att beräkna hur stor inkomst moms genererar multiplicerar antal timmar samt priset kunden betalar för tjänsten. Eftersom Skatteverket inte har tillgänglig statistik på totalt antal utförda timmar rörande hushållsnära tjänster har vi gjort uträkningen i omvänd ordning.

5 Resultat

I denna del redovisas de beräkningar som utgör grund för vårt underlag rörande frågeställningen. Alla slutgiltiga summor är avrundade till en decimal. För mer exakta siffror se bilaga 1.

5.1 Skattekilens ekvation

För att redogöra för hur storleksskillnaden på skattekilens är följer två exempel. Det första är när konsumenterna inte betalar statlig eller värnskatt, det vill säga en marginell skattesats på 31,99 % (Statistiska Centralbyrån 3 2015). Efter det är ett exempel på den marginella skattesats som de som betraktas som höginkomsttagare betalar, nämligen 52,4 % (Ekonomifakta 3, 2017).

Låg marginell skattesats:

t_{vat} : momsstas: 0.25

t_w : marginell inkomstskattesats: 0.3199

t_a : storlek på sociala avgifter: 0.3142

$$1 - (1 - 0.25)(1 - 0.3199) / (1 + 0.3142) = 0.3727933343 = \text{skattekilens}$$

$$1 / (1 - \text{skattekilens}) = \text{“produktivitetfaktorn”}$$

$$1 / (1 - 0.3727933343) = 1.594370811$$

Hög marginell skattesats:

t_{vat} : momsstas: 0.25

t_w : marginell inkomstskattesats: 0.524

t_a : storlek på sociala avgifter: 0.3142

$$1 - (1 - 0.25)(1 - 0.524) / (1 + 0.3142) = 0.4892710394 = \text{skattekilens}$$

$$1 / (1 - \text{skattekilens}) = \text{produktivitetfaktorn}$$

$$1 / (1 - 0.4892710394) = 1.957985697$$

Produktivitetfaktorn syftar till substitutionsgraden hos ett hushåll, alltså hur benägen en köpare är att byta hemarbete mot arbete som är köpt på marknaden. Detta betyder att en person med en produktivitetfaktor på 1,594, jämfört med dem vars produktivitetfaktor är 1,958, måste ha en lägre timlön jämfört med säljaren. Vidare behöver säljaren inte heller vara lika produktiv i detta fall. För att en person med den lägre marginella skattesatsen ska köpa tjänsten krävs alltså mindre av producenten än vad de med hög marginell skattesats kommer kräva för att det ska vara lönsamt för dem att köpa tjänsten vitt (Öberg 2005, s. 17).

5.2 Inkomst för staten från producenter i form av sociala avgifter

Sociala avgifter: 0,3142

$$X \times (1 - 0.3142) = 22\,300$$

$$X = 32\,516 \text{ kr}$$

Kostnad för arbetsgivare x antal nyanställda personer

$$32\,516 \times 10\,225 = 332\,476\,100$$

Total inkomst x sociala avgifter

$$332\,476\,100 \times 0.3142 = 104\,463\,991$$

Om $\frac{2}{3}$ av sociala avgifter går tillbaka till arbetstagarna i form av förmåner är beloppet staten får in på ett år:

$$104\,463\,991 / 3 = 3,5 \text{ miljoner kr.}$$

$$3,5 \text{ miljoner} \times 12 = 42 \text{ miljoner kr}$$

5.3 Inkomst för staten från producenter: inkomstskatt när svarta jobb blir vita

Skattesumma år 2015 när inkomsten är 22 300: 4 895 kr

$$4\,895 \times 10\,225 = 50 \text{ miljoner kr}$$

$$50 \text{ miljoner} \times 12 = 600 \text{ miljoner kr}$$

5.4 Inkomst för den offentliga sektorn från konsumenter: ökat inkomst → ökat skatt

5.4.1 Alla RUT-köpare ökar sitt arbetsutbud

Uträkningarna baseras på att alla RUT-användare kan öka sitt arbetsutbud, och att all frigjord tid förläggs på förvärvsarbete. Vi har alltså beräknat en individs, i varje inkomstklass, timlön och sedan multiplicerat det med antal timmar som antas frigöras när denna köper en timmes städning i veckan. Den extra tid som antas frigöras, och som förläggs på förvärvsarbete och förutsätts leda till en ökad lön. Differensen på den summa skatt på personen betalar före och efter löneökningen multipliceras med antal personer i inkomstklassen, samt tolv för att få summan för ett helt år. På nästa sida följer ett exempel:

Inkomstklass 400-499 tkr i årslön:

$$44955/12 = 37458 \text{ kr}$$

$$37458/22 = 1702 \text{ kr}$$

$$1702/8 = 212 \text{ kr}$$

$$212 \times 1.8 = 381 \text{ kr}$$

$$381 \times 4 = 1524 \text{ kr}$$

Skatt innan löneökning: 9 750 kr

Skatt efter löneökning: 10 545

Differens: 795 kr

Differens x antal RUT-köpare i den inkomstklassen: $795 \times 88488 = 70\,347\,960 \text{ kr}$

$$70\,347\,960 \times 12 = 844\,175\,520 \text{ kr}$$

När man summerar dessa uträkningar för alla inkomstklasser blir total skatteintäkt för staten 4,4 miljarder kr. Det är alltså den summan staten får när alla ökar sitt arbetsutbud och således får en högre beskattningsbar inkomst.

5.4.2 Deltidsarbetande RUT-köpare ökar sitt arbetsutbud

Liknande beräkningar som ovan kan göras även när inte alla ökar sitt arbetsutbud. Som tidigare nämnt i avsnitt 4.4.2 antas deltidsarbetare, som utgör 20 procent av alla RUT-användare, också vara låginkomsttagare.

$$\text{Antal deltidsarbetande: } 0,2 \times 656\,118 = 131\,223 \text{ personer}$$

I Sverige är medianinkomsten 28 600 kr år 2015 (Wilderäng 2017).

$$\text{Låginkomsttagares lön: } 0,6 \times 28\,600 = 17\,160 \text{ kr}$$

$$\text{Låginkomsttagares årslön: } 17\,160 \times 12 = 205\,920 \text{ kr}$$

Således finns troligtvis våra deltidsarbetande i största utsträckning i inkomstklasserna mellan 1 - 239 tkr om året.

Totalt antal konsumenter i inkomstklasserna 1 -239 tkr/ år är 244 915 personer, men det är bara 131 223 personer vi ska undersöka. $131\,223 / 244\,915 = 0.536$

Eftersom vi inte vet i vilken inkomstklass dessa människor befinner sig tar vi procentsatsen 0.536 multiplicerat med antal RUT-användare i inkomstklassen och får då det antal i varje inkomstklass som vi ska bygga våra beräkningar på.

Tabell 2

Inkomstklass	Antal personer som vi räknar på blir:
1 - 39 tkr	4 119 personer
40 - 79 tkr	24 790 personer
80 - 119 tkr	31 848 personer
120 - 159 tkr	28 365 personer
160 - 199 tkr	22 519 personer
200 - 239 tkr	19 582 personer
Totalt antal:	131 223 personer

För exakt uträkningar se bilaga 1.

Sedan gör vi samma differensberäkning som i tidigare avsnitt. Det enda som ändrats är att det inte är alla personer som köper RUT-tjänster, samt att de endast förlägger 15,5 procent av frigjord tid på förvärvsarbete. Nedan följer ett exempel:

Inkomstklass 120-159 tkr i årslön:

$$139\,500/12 = 11\,625 \text{ kr}$$

$$11\,625/22 = 528 \text{ kr}$$

$$528/8 = 66 \text{ kr}$$

$$66 \times 1,8 = 118 \text{ kr}$$

$$118 \times 4 = 472 \text{ kr}$$

$$472 \times 0,155 = 73$$

Skatt innan löneökning: 1 833 kr

Skatt efter löneökning: 1 855 kr

Differens: 22 kr

Differens x antal beräknade RUT-köpare i den inkomstklassen:

$$22 \times 28\,365 = 624\,030 \text{ kr}$$

$$624\,030 \times 12 = 7\,488\,360 \text{ kr}$$

Om vi summerar dessa uträkningar för alla berörda inkomstklasser får vi att summan staten får in när deltidsarbetare ökar sitt arbetsutbud med 15,5 procent genererar en total skatteintäkt på ungefär 27 miljoner kr.

5.5 Inkomst för staten från konsumenter i form moms

Genom vetskap om vad staten har betalat ut i form av RUT-avdrag, samt det genomsnittliga priset för en RUT-tjänst-timme kan vi räkna ut ungefär antal RUT-timmar som sålts under 2015. Uträkningen blir således:

antal timmar x priset för konsumenterna x momsen.

$$3\,373\,047\,526 / 175 = 1\,927\,455 \text{ antal timmar}$$

$$1\,927\,455 \times 175 \times 0.25 = 84 \text{ miljoner kr}$$

5.6 Total kalkylering

I diagrammet nedan ser vi adderingen av de framräknade summorna i detta kapitel. I den vänstra kolumnen har vi alla summorna separat som tillsammans bildar det totala beloppet. I mitten har vi del-, och helberäkningen i fallet om alla ökar sitt arbetsutbud med 100 procent. Till höger har vi ekvivalenta summor för deltidsarbetare som ökar sitt arbetsutbud med 15,5 procent. Vi ser också längst ner att det är stor differens mellan den totala kalkyleringen beroende på vilken grupp vi tittar på. Den kolumn som visar uträkningarna för att alla ökar sitt arbetsutbud går med 1,7 miljarder SEK i vinst. Den andra däremot går med 2,6 miljarder SEK i förlust.

Tabell 3

	Alla ökar sitt arbetsutbud	Deltidsarbetare ökar sitt arbetsutbud
Utgifter för Rut-avdraget	- 3,4 miljarder kr	- 3,4 miljarder kr
Inkomst via sociala avgifter	42 miljoner kr	42 miljoner kr
Inkomst via inkomstskatt när svarta jobb blir vita	600 miljoner kr	600 miljoner kr
Inkomst via ökad beskattningsbar inkomst	4,4 miljarder kr	27 miljoner kr
Inkomst via moms	84 miljoner kr	84 miljoner kr
TOTALT:	1,7 miljarder kr	- 2,6 miljarder kr

6 Analys

6.1 Konsumenter

6.1.1 Heltidsarbetare

Teoretiskt sett ska den diversifierade skattesatsen, genom Corlett-Hague-regeln, på RUT-tjänster och fritid göra att samtliga konsumenter, 100 procent, allokerar om sin frigjorda tid för att öka sitt arbetsutbud. Enligt denna utgångspunkt antas alla konsumenter ha ett homogent beteende och baserar sina val i linje med samma preferenser. Det vill säga att givet de prisförändringar som uppstår vid beskattningen av fritid och avdraget på hemarbete bör användare minska tiden som spenderas på dessa och jobba mer. Vidare medför skattereduktionen att snedvridningen i priskvoten minskar vilket gör att skattekillen bör reduceras signifikant. Effektivitetsförlusten reduceras därmed också. Sammantaget innebär ökad konsumtion av RUT-tjänster tillsammans med ökade inkomster från expansionen av arbetsutbudet att skatteintäkterna ökar avsevärt. Som kan utläsas i tabell 3 utgör en intäkt via ökad beskattningsbar inkomst en stor andel till RUT-avdragets finansiella framgång. Givet att alla användare ökar sitt arbetsutbud samt att beskattningen på konsumtionen genomförs på ett effektivt sätt är det ett rimligt utfall att intäkterna, enligt våra beräkningar, uppgår till ett positivt resultat på 1,7 miljard SEK. Baserat på detta resultat är RUT-avdraget inte bara budgetneutralt utan genererar även mer intäkter än utgifter för staten.

Som tidigare nämnt i avsnitt 1.4.5 anses skatteförändringarnas effekt vara minimal och rentav negativ för kvinnor och män som i utgångsläget har ett heltidsarbete (Blundell 1993). Detta betyder således att förutsättningarna samt möjligheterna att öka sitt arbetsutbud och då höja sin lön är begränsade för heltidsarbetare. Istället är det mer troligt samt attraktivt att allokera de frigjorda timmarna till andra aktiviteter som inte är arbetsrelaterade såsom familj, fritid och så vidare (Nyberg 2013, s. 121). Syftet med RUT-avdraget kan därför ifrågasättas eftersom den förmodade korrelationen mellan frigjorda timmar från hemarbete och större arbetsutbud är liten.

Eftersom 80 procent av användare av hushållsnära tjänster är heltidsarbetare är det uppenbart att den gruppen kommer ha störst påverkan på RUT-avdragets finansiella resultat. I och med att heltidsarbetare i mindre utsträckning ökar sitt arbetsutbud genereras endast marginella ökningarna i den beskattningsbara inkomsten som ger intäkter för staten.

Förändringen är uppenbar i jämförelse med när arbetsutbudet ökar för samtliga användare: från 4,4 miljarder till endast 27 miljoner SEK. Enligt denna analys har RUT-avdraget därmed mindre betydelse och effekt på arbetsutbudet för de användare som är heltidsarbetare. Sedermera är budgetresultatet inte neutralt och istället uppkommer en skatteförlust på 2,6 miljarder SEK som kan utläsas i tabell 3.

6.1.2 Deltidsarbetare med fast lön

De resterande 20 procenten av RUT-användare utgörs av deltidssarbetare. Deras beslutsfattande beteende kan eventuellt skilja sig från heltidsarbetare. Detta beror på deras möjlighet och vilja att gå upp i arbetstid. Precis som heltidsarbetare har begränsade möjligheter att öka sitt arbetsutbud och därmed minskade incitament att arbeta mer kan liknande analys göras för deltidssarbetare med fast lön. Brytpunkterna för hur deltidssarbetare med fast lön agerar är dels deras preferenser, men också möjlighet att gå upp i arbetstid och därmed öka sin lön. Det vore fel att anta att alla som arbetar deltid vill gå upp i arbetstid (Nyberg 2013, s.121). Som beskrivit tidigare kan det vara ett fullt medvetet val som personen inte önskar ändras. Detta betyder att även om arbetsgivaren, i till exempel en högkonjunktur, vill att personen ska gå upp i arbetstid kan denne välja att avstå heltid ändå. Rent ekonomiskt skulle det kunna gynna dem att öka tiden på sitt förvärvsarbete, men deras preferenser kan se annorlunda ut. Ett sätt att ge deltidssarbetare ökade incitament att arbeta mer är att i enlighet med Corlett-Hauge-regeln beskatta fritiden mer. På så sätt skulle det bli mer kostsamt för deltidssarbetare att tacka nej till ökad arbetstid och det är mer troligt att de väljer att öka sitt arbetsutbud.

En annan synvinkel är att fasta månadslöner också kan baseras på andra variabler såsom projekt, avtal, kunder och så vidare. De arbetstagare som ingår i denna grupp kan antas ha ett beteende som mer liknar de med timlön. De kan, i likhet med de som har timlön, sannolikt öka sin inkomst om de får fler frigjorda timmar till sitt förfogande. Vi vet dock inte vilken typ av arbete RUT-användarna har och kan således inte dra några långtgående slutsatser om det. Det betyder att det är svårt att veta hur mycket denna konsumentgrupp påverkar ett minskande av skattekillen. Mest troligt har de större möjlighet att öka sitt arbetsutbud än heltidsarbetare, men det beror som nämnts dels på deras preferenser samt arbetsgivarens möjlighet att erbjuda ökad arbetstid.

6.1.3 Deltidsarbetare med timlön

Eftersom denna grups lön är timbaserad samt det faktum att de inte arbetar 100 procent gynnas de i större utsträckning av att få fler timmar frigjorda genom RUT-avdraget. De borde, till skillnad från heltidsarbetare, ha större möjlighet att öka antalet timmar de arbetar och därmed införskaffa en högre inkomst. Korrelationen mellan att arbeta fler timmar och därmed höja sin lön är därmed starkare. Detta ökar deras incitament att utöka sitt arbetsutbud. Vidare betyder detta att RUT-avdraget syftar till att påskynda och uppmuntra konsumenters övergång till ett ökat arbetsutbud kommer ha en större effekt för denna konsumentgrupp. Det betyder i sin tur att Birch et al. förslag av diversifierade skattesatser är mer effektiv. Anledningen är att deltidsarbetare med timlön använder de frigjorda timmarna från RUT att öka sitt arbetsutbud i större utsträckning snarare än att ha mer fritid.

Eftersom deltidsarbetare med timlön agerar på ett önskvärt sätt i mån av ökat arbetsutbud är denna grupp den mest fördelaktiga för att uppnå budgetneutralitet. Anledning är att det ökade arbetsutbudet leder till ökade inkomster för den individuella konsumenten. Vidare kan staten få ett större inflöde av skatteintäkter eftersom den beskattningsbara inkomsten har ökat. Därtill kan det användas för att finansiera avdraget. Om samtliga konsumenter av RUT-avdraget agerade på detta sätt skulle intäkterna vara större än utgifterna som då skulle ligga på ca 1,7 miljard SEK (tabell 3). Även om detta är optimalt så skiljer sig det sig från verkligheten där ett antal hinder uppkommer. För det första vore det felaktigt att anta hela denna grupp är homogen. Även om incitamentet är större och likaså möjligheten att öka sitt arbetsutbud och lön är det inte givet att samtliga agerar på samma sätt. Faktorer såsom preferenser för tidsallokering och konsumtionsnivå spelar fortfarande en stor roll och kan hämma antagandet om ett ökat arbetsutbud. För det andra utgör denna konsumentgrupp mindre än 20 procent, inkluderat deltidsarbetare med fast lön. Tillsammans med avvikelser i preferenser och andra faktorer så kommer deras utfall på RUT-avdragets budgetneutralitet vara marginell. Det är därför rimligt att budgeten för år 2015 fortfarande resulterar i ett negativt inflöde och att det är ett minusresultat på 2,6 miljarder SEK (tabell 3).

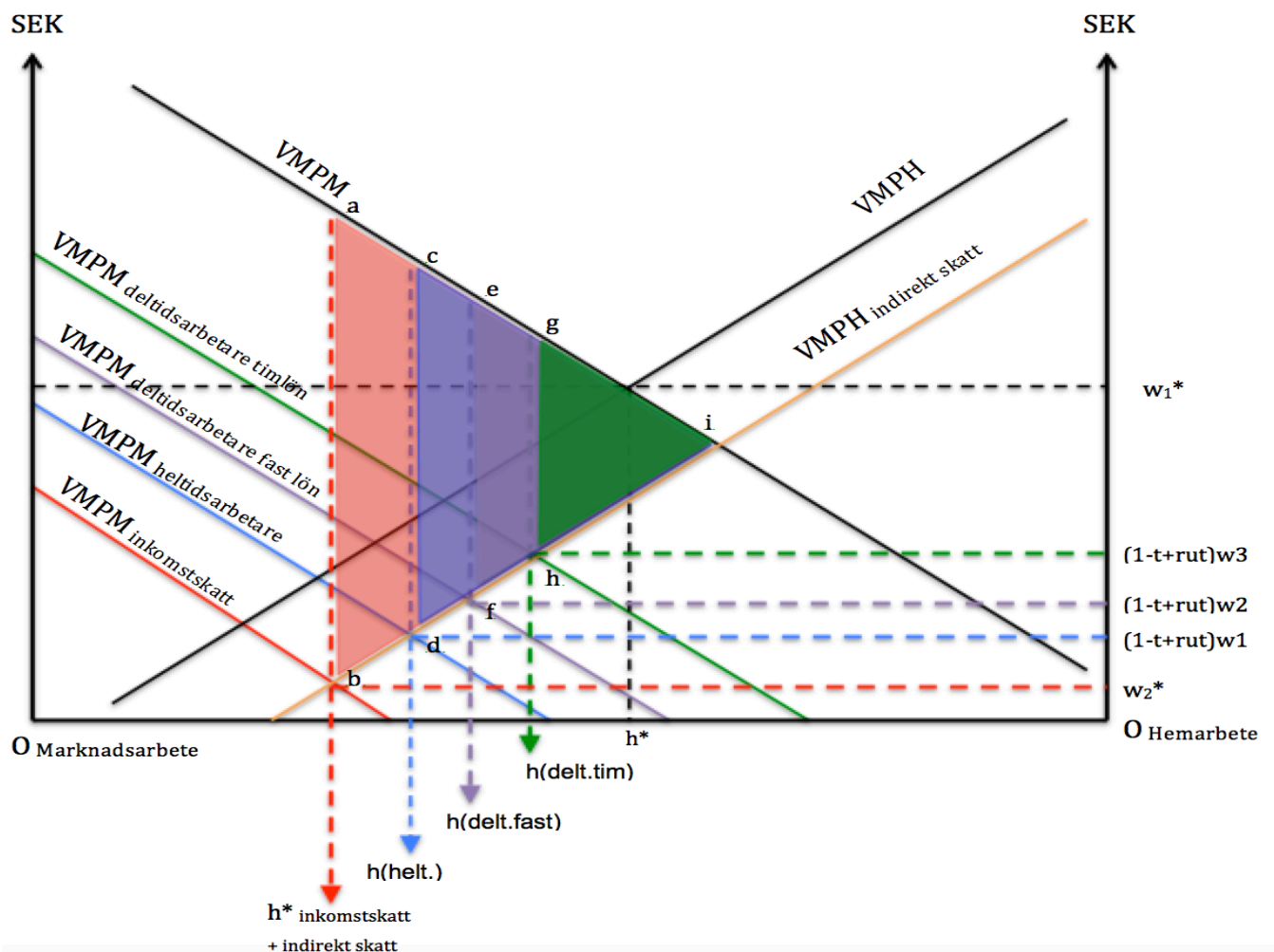
6.1.4 Sammanfattning av konsumenters beteendeproblem

Genom analysen av de olika konsumentgrupperna framkommer det tydligt att samtliga har olika ekonomiska incitament att öka respektive hålla sitt arbetsutbud relativt konstant. För att urskilja de effekter som uppstår för heltidsarbetare, deltidsarbetare med fast- och timlön kommer samma diagram användas.

På så sätt blir skillnaderna tydliga och RUT-avdragets helhetliga effekt på konsumenterna kan förklaras och konkretiseras.

Diagram 10

w_1^* : obeskattad lön	h^* : tidsallokering vid obeskattad lön, inga indirekta skatter och inget RUT-avdrag
w_2^* : beskattad lön + indirekta skatter	h^* : inkomstskatt + indirekt skatt: tidsallokering vid beskattad lön + indirekta skatter
w_1 : heltidsarbetare med fast lön	$h(\text{helt.})$: tidsallokering för heltidsarbetare
w_2 : deltidstare med fast lön	$h(\text{delt. fast})$: tidsallokering för deltidstare med fast lön
w_3 : deltidstare med timlön	$h(\text{delt. tim})$: tidsallokering för deltidstare med timlön



Inledningsvis ligger utgångspunkten där $VMPM_{\text{inkomstskatt}}$ -kurvan skär $VMPH_{\text{indirekt skatt}}$. Från denna punkt kan de olika konsumentgruppernas effekter på $VMPM$ -kurvans position urskiljas. Det är även viktigt att poängtera att $VMPH_{\text{indirekt skatt}}$ -kurvan skiftar inte. Detta eftersom skatten på fritid och RUT-tjänster inte förändras. Målet med RUT-avdraget är sedermera att försöka komma så nära den jämviktspunkt där konsumenter är obeskattade, det vill säga h^* och w_1^* . I och med att RUT-avdraget har en marginell effekt på heltidsarbetare arbetsutbud kommer detta skildras i en lika liten skiftning. Det vill säga en skiftning till $VMPM(\text{heltidsarbetare})$. Vidare betyder skiftningen i $VMPM$ -kurvan att jämviktspunkten skiftar från $h^*_{\text{inkomstskatt + indirekt skatt}}$ till $h(\text{helt.})$ och från w_2^* till $(1-t+rut)w_1$. Resultatet blir, som väntat, att antalet timmar som allokeras från hemarbete till marknadsarbete är relativt liten samt att lönen inte heller ökar i större utsträckning.

Till skillnad från heltidsarbetare står det klart att RUT-avdraget har en större effekt på de konsumenter som är deltidsarbetare. Dessutom torde de som har timlön ha störst incitament att utöka sitt arbetsutbud. Denna korrelation resulterar i en större skiftning på $VMPM$ -kurvan varpå den kommer skifta till $VMPM(\text{deltidsarbetare med timlön})$. Den nya jämviktspunkten kommer därmed vara $h(\text{delt. tim})$ och $(1-t+rut)w_3$. Konsekvensen blir att lönen ökar mest av de tre konsumentgrupperna samtidigt som tidsallokeringen på marknadsarbete ökar markant.

Eftersom heltidsarbetare och deltidsarbetare med timlön utgör extremfallen i vår studie kan det anses rimligt att deltidsarbetare med fast lön ligger någonstans mittemellan. Baserat på detta skiftar $VMPM$ -kurvan till $VMPM(\text{deltidsarbetare med fast lön})$. Den nya jämviktspunkten är därmed $h(\text{delt. fast})$ och $(1-t+rut)w_2$. Därmed är förändring i tidsallokering respektive inkomst större för deltidsarbetare med fast lön än heltidsarbetare, men mindre än deltidsarbetare med timlön.

Sammantaget kan följande ekonomiska effekter summeras:

Förändring i tidsallokeringen från hemarbete till marknadsarbete:

$$h^*_{\text{inkomstskatt + indirekt skatt}} < h(\text{helt.}) < h(\text{delt. fast}) < h(\text{delt. tim}) < h^*$$

Förändring i nettolön/inkomst med ökad marknadsarbete:

$$w_2^* < (1-t+rut)w_1 < (1-t+rut)w_2 < (1-t+rut)w_3 < w_1^*$$

Förutom de ekonomiska effekterna behövs även de slutgiltiga välfärdseffekterna analyseras. Då VMPM (heltidsarbetare) inte skiftat väsentligt från $VMPM_{\text{inkomstskatt}}$ betyder det att effektivitetsförlusten förblir relativt stor även efter att RUT-avdraget har införts. Detta går att urskilja i diagrammet i triangeln abi mellan $VMPH_{\text{indirekt skatt}}$ -kurvan och $VMPM$ (heltidsarbetare). I kontrast till detta kommer effektivitetsförlusten reduceras mer för deltidsarbetare med fast respektive timlön där arbetare med timlön har störst förbättring på välfärden. Detta eftersom deras $VMPM$ -kurvor har gett ett större utfall på både lön och tidsallokering som hamnar närmare jämviktspunkten där konsumenter inte beskattas. Effektivitetsförlusten kan utläsas i diagram 10 genom triangeln cdi mellan $VMPH_{\text{indirekt skatt}}$ -kurvan och $VMPM$ (deltidsarbetare med fast lön) och triangeln ghi mellan $VMPH_{\text{indirekt skatt}}$ -kurvan och $VMPM$ (deltidsarbetare med timlön). Eftersom 80 procent av konsumenterna utgörs av personer som arbetar heltid, och enbart 20 procent är deltidsarbetare är det uppenbart att effekten av majoriteten kommer överväga minoriteten i slutändan. Därmed kommer RUT-avdraget generera ett negativ nettovärde utifrån ett välfärdsperspektiv även om effektivitetsförlusten har reducerats.

Sammantaget kan följande effektivitetseffekter summeras:

Effektivitetsförlust med skatt (triangeln abi) > Effektivitetsförlust heltidsarbetare med fast lön (triangel cdi) > Effektivitetsförlust deltidsarbetare med fast lön (triangel efi) > Effektivitetsförlust deltidsarbetare med timlön (triangeln ghi).

6.2 Producenter

En del av frågeställning om RUT-avdragets statsfinansiella budgetneutralitet är producenters agerande. Som synes i tabell 3 är den inkomstskatt som staten får in när svarta arbeten blir vita antingen den största eller näst största intäkten. Det finns med andra ord stora vinster i att göra det attraktivt för producenter att agera på den vita marknaden istället för den svarta.

En del i att öka incitamenten skulle kunna vara att fokusera på skatteincidensen. På grund av konsumenternas elasticitet i sin konsumtion av hushållsnärätjänster är det troligt att en stor del av skatteincidensen bärs av producenterna (diagram 9). Detta torde också vara en av anledningarna till att en del av producenterna inte har lämnat den svarta marknaden.

Även om skattebördan minskat med RUT kan producenter eventuellt anse att det inte har varit tillräckligt.

Som tidigare nämnt har det uppskattningen av hur många nya arbetstillfällen RUT-avdraget genererat uppgått till 10 225 personer (Företagarna, 2017). Men trots dessa nya arbeten är det rimligt att tro att det fortfarande finns en svart marknad där illegala producenter agerar. Detta kan bero på att en del producenter fortfarande anser det mer ekonomiskt lönsamt att erbjuda tjänsten svart. Som beskrivit i teoridelen om den svarta marknaden kommer producenter på den svarta marknaden undan alla de avgifter staten ålägger dem att betala och kan således sänka sitt pris gentemot konsumenterna. Det lägre priset torde också generera en större efterfrågan och den totala nettovinsten skulle således kunna vara större på den svarta marknaden än den vita. En del av syftet med RUT-avdraget var som bekant att sänka priset för konsumenter så att prisskillnaden inte skulle vara så stor. Den analys vi kan göra utifrån den data och teori som presenterats tidigare är att RUT-avdraget möjligen inte är tillräckligt omfattande. Priset för konsumenter har halverats sedan reformens införande men är möjligen trots detta ändå större än på den svarta marknaden. Således är det möjligt att konsumenter inte anser att fördelarna i att köpa vita tjänster till ett lite högre pris är ett bättre alternativ än den billigare arbetskraften på den svarta marknaden. Vidare möter producenter troligen inte en lika stor efterfråga på sina tjänster på den vita marknaden, kontra på den svarta. Som synes i diagram 3 minskar också kvantiteten när priset höjs, vilket är klassisk mikroekonomisk teori.

Dilemmat om vad producenter föredrar:

1: Agera på den vita marknaden vilket är legalt. Det innebär också att producenter kan ta ut ett högre pris från konsumenten, men på bekostnaden av en mindre såld kvantitet. Vidare måste producenter inom denna sektorn också betala alla de kostnader som staten ålägger företag inom RUT-branschen.

2: Agera på den svarta marknaden vilket är illegalt men således också innebär att producenter kan sätta sina egna priser och vara mer flexibla i att möta konsumenternas efterfrågan. Vidare behöver de inte heller, i och med att staten inte vet om att de agerar, betala några av de avgifter som legala företag behöver. Men en viktig aspekt är hur de, i och med undvikandet av skatter, också riskerar att straffas för det.

7 Slutsats

Som framkommer i vår undersökning skulle RUT-avdraget varit mer eller mindre självfinansierat givet att samtliga konsumenter agerar som en homogen grupp. Det vill säga att alla utökar sitt arbetsutbud och därmed ökar statens intäkter som genereras av inkomstskatter. Därtill skulle självfinansiering också uppnås genom att marknadsproducenter av RUT-tjänster lämnar den svarta marknaden till förmån för den vita. Resultatet skulle då inte enbart vara budgetneutralt utan även generera ett överskott på 1,7 miljarder SEK.

Verkligheten som denna analys presenterar överensstämmer dock inte med det teoretiska förhållningssättet. Även om ett optimalt beskattningssystem för RUT-tjänster utformas i enlighet med Birch et al. modell så genererar det otillräckliga intäkter för att finansiera avdraget. Anledningen är att de olika konsumentgrupperna som utgör konsumenterna av RUT-tjänster har olika incitament och preferenser att utöka sitt arbetsutbud givet den potentiella löneökning som kan tillkomma vid frigjorda timmar. Vår undersökning speglar därför den heterogenitet som uppstår mellan konsumentgrupperna enligt det beskattningssystem som Birch et al. föreslår. Resultatet divergerar därmed i och med att RUT-avdraget ger upphov till olika effekter beroende på vilken grupp som analyseras. Eftersom heltidsarbetare utgör den största konsumentgruppen, och denne enbart marginellt ökar sitt arbetsutbud, kommer inflödet av skatteintäkter vara mindre än som enligt våra siffror behövs för att RUT-avdraget ska vara budgetneutralt.

Analysens beräkningar för skattekillen och dess effekter tydliggör även att den kommer divergera baserat på huruvida personen i fråga är en låg-, respektive höginkomsttagare. Eftersom en låginkomsttagare exponeras för lägre skatter kommer produktivitetsfaktorn för denna vara lägre. Det vill säga att låginkomsttagares substitutionsgrad att övergå till att köpa tjänsterna är högre om deras egen produktivitetsfaktor är låg och/eller om priset är lågt. I kontrast till detta har höginkomsttagare en högre produktivitetsfaktor vilket betyder att producenten behöver vara desto mer produktiv samt erbjuda ett lägre pris för att det ska vara intressant för konsumenten att köpa RUT-tjänster.

Även om RUT-avdraget har inneburit ökade incitament att vara verksam på den vita marknaden så har den svarta marknaden mest troligt inte eliminerats helt. Skattebördan och skattekillen för producenterna har minskats med RUT-avdraget men det kan argumenteras att de inte har minskats tillräckligt. Incitamentet att fortfarande vara verksam på den svarta marknaden med risken att bestraffas är därmed tillräckligt stor för att vissa producenter inte ska övergå till den vita marknaden. Effekten av detta är att staten går miste om skatteintäkter som skulle använts för att finansiera RUT-avdraget. Vidare skulle det negativa nettoflöde som vi kommit fram till i resultatet minskat ytterligare om den svarta marknaden hade reducerats mer i storlek.

Det slutgiltiga resultatet för verksamhetsåret 2015 blir att löneökningen och de skatteinkomster de genererar är otillräckliga för att täcka utgifterna för RUT-avdraget. Samtidigt är den fortsatta förekomsten av den svarta marknaden ytterligare ett hinder för staten att tillförse finansiering åt reformen. Utifrån ett statsfinansiellt perspektiv överstiger utgifterna intäkterna. Därmed är RUT inte självfinansierande eftersom inte alla frigjorda timmar går till mer beskattningsbart förvärvsarbete och inte alla producenter har övergått till den vita marknaden. Baserat på detta är det förståeligt att RUT-avdraget utgör en nettonackdel för statens finanser då det saknas över 2,6 miljarder SEK för att nå den budgetneutrala punkten. Baserat på konsumenternas och producenternas beteendeförändringar vid införandet av RUT-avdraget är reformen för verksamhetsåret 2015 budgetmässigt suboptimalt och självfinansieringsgraden är inte ändamålsenligt.

Om Friedman levte idag hade vi gärna frågat honom om han trots detta negativa resultat skulle varit positivt inställd till RUT-avdraget.

8. Vidare forskning

Vi anser att det finns ett behov att undersöka andra faktorer som kan utvärdera RUT-avdraget ytterligare. Som framkommer i vår uppsats läggs stort fokus på att konsumenterna utökar sitt arbetsutbud men aspekter om kvaliteten i deras arbete undersöks inte. Möjligheten finns att konsumenterna arbetar mer effektivt på jobbet och att de mår bättre då de får mer tid till att göra saker de gillar samtidigt som arbetsbördan i hemmet minskar. Vidare kan detta eventuellt förhindra att konsumenter lider av psykisk ohälsa såsom utbrändhet.

Det skulle därför vara intressant att utvärdera de potentiella hälsoekonomiska effekter som RUT-avdraget kan ge upphov till. Frågan som bör undersökas och besvaras i det fallet är huruvida ökat arbetsutbud bör prioriteras före psykisk välmående hos konsumenterna?

Ett annat område för framtida forskning är att göra en cost-benefit analys med hänsyn till budgetneutraliteten över hela den period som RUT-avdraget har varit aktivt. Om Skatteverket kan förse allmänheten med ytterligare information och data kan en utvecklingstrend skapas. Dessutom kan olika verksamhetsår jämföras och kontrasteras. En sådan undersökning skulle ge svar på om budgetneutraliteten förbättras eller försämras över tiden.

9. Referenser

- Arbetsförmedlingen, (2017), *Olika anställningsformer*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.arbetsformedlingen.se/For-arbetssokande/Tips-och-rad/Anstallningsformer.html> Avläst [2017-11-17]
- About Time, (2017), *Ruts historia*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://abouttime.se/rutbarometern/ruts-historia/> Avläst [2017-11-16]
- Aronsson, Thomas., Blomquist, Sören. (2013). *Optimal beskattning och informationsbrist*. Stockholm: SNS [Elektronisk]. Tillgänglig: https://www.sns.se/wp-content/uploads/2016/08/kr_2013_underlagsrapport.pdf Avläst [2017-12-10]
- Bankel, A.K. (2012, 27 november). *Rut betalar för kalaset*, Sveriges Television. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/rut-betalar-for-kalaset> Avläst [2017-12-06]
- Bergh, A., Jakobsson, N., Gallo, F. (2014). *Modern mikroekonomi*, tredje upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Birch Sörensen, P., Jacobsen Kleven, H., Richter, F. W. (2000). Optimal taxation with household production. *Oxford Economic Papers*, vol 52, s.584-594 [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.henrikkleven.com/uploads/3/7/3/1/37310663/kleven-richter-sorensen_oep2000.pdf Avläst: [2017-12-10]
- Blundell, R. (1993). *Taxation and Labour-Supply Incentives in the UK*. A.B Atkinson
- Brännström Gullberg, Susanne., Hedlund, Therese. (2015). *RUT OCH ROT*. Almedalen: Statistiska Centralbyrån.
- Calleman, Catharina., Gavanoas, Anna. (2013). *Rena hem på smutsiga villkor*. Göteborg: Makadam
- Corlett, W. J., Hague, D. C. (2002). Complementarity and the Excess Burden of Taxation. *The Review of Economic Studies*, vol 21 (nr 1), s. 21-30 [Elektronisk]. Tillgänglig: [http://darp.lse.ac.uk/papersdb/Corlett-Hague_\(REStud_53\).pdf](http://darp.lse.ac.uk/papersdb/Corlett-Hague_(REStud_53).pdf) Avläst [2017-12-15]
- Demoskop, (2015), *Vem är egentligen höginkomsttagare och vad gör svenskarna med en högre lön*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://demoskop.se/publicerat/vem-ar-egentligen-hoginkomsttagare-och-vad-gor-svenskarna-med-en-hogre-lon/> Avläst [2017-11-16]
- Ehrvervsministeriet, *Baggrundsrapport*. (2001). *Samfundsøkonomiske konsekvenser af hjemmeservice- ordningen*. Danmark: Ehrvervsministeriet
- Ekobrott, (2017), *Påföljder och straff*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://ekobrott.se/om-ekobrott/pafoljder-och-straфф/> Avläst [2017-12-06]

Ekonomifakta 1, (2017). *Tillväxt BNP internationellt*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Ekonomi/Tillvaxt/BNP---internationellt/> Avläst [2017-12-15]

Ekonomifakta 2, (2017), *Sociala avgifter*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Skatter/Skatt-pa-arbete/Sociala-avgifter/> Avläst [2017-11-23]

Ekonomifakta 3, (2017), *Marginalskatt*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Skatter/Skatt-pa-arbete/Marginalskatt/> Avläst [2017-11-23]

Ekonomistas, (2013), *Bör förmånstaket i socialförsäkringarna slopas*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://ekonomistas.se/2013/02/19/bor-formanstaket-i-socialforsakringarna-slopas/#comment-92554> Avläst [2017-11-23]

Entreprenörskapsforum, (2016), *Betydande dynamiska effekter av rut och rot*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://entreprenorskapsforum.se/forskning/thulins-tabeller/betydande-dynamiska-effekter-av-rut-och-rot/> Avläst [2017-11-16]

Företagarna, (2017), *Rut har gett jobb till de som mest behöver det*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.foretagarna.se/innehallsbank/riks/2017/april/rut-har-gett-jobb-till-de-som-mest-behoover-det/> Avläst [2017-11-19]

Hansson, Ingmar., Norrman, Erik. (1996): *Skatter – teori och praktik*. Stockholm: SNS Förlag.

Henrekson, M., (1998). *Högre sysselsättning genom en utvidgad marknadssektor*, Ekonomisk Debatt, vol 26 (nr 7)

Jobbskatteavdrag, (2017), *Jobbskatteavdrag - räkna ut ditt jobbskatteavdrag*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://jobbskatteavdrag.se> Avläst [2017-11-25]

Jonas Sjöstedt, (2017), *Rut*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://jonassjostedt.se/amnen!/rut/> Avläst [2017-11-19]

Klein, Paul., Olovsson, Conny. (2015). *Bör varor och tjänster beskattas lika?*. *Nationalekonomi*, vol 43 (nr 3), s. 19-28 [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.nationalekonomi.se/sites/default/files/NEFfiler/43-3-pkco.pdf> Avläst [2017-12-05]

Kågström, Agnes, (2017, 23 mars). *Rut-avdraget fyller tio år - så tycker partierna nu*, Svenska Dagbladet. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svd.se/rut-avdraget-fyller-tio-ar--sa-tycker-partierna-nu> Avläst [2017-11-19]

Norrman, Erik. (2009). *Ska det vara vitt eller svart?*. Stockholm: Svenskt Näringslivs skattekommission [Elektronisk]. Tillgänglig: https://www.svensktnaringsliv.se/migration_catalog/Rapporter_och_opinionsmaterial/Rapporters/ska-det-vara-vitt-eller-svart_529605.html/BINARY/Ska%20det%20vara%20vitt%20eller%20svart Avläst [2017-11-25]

Norrman, Erik., Pålsson, Anne-Marie (1994): *Finns det en marknad för hemarbete*. Stockholm: SNS Förlag.

Reinfeldt, F. (1993, 22 oktober). *Utvecklingen går mot rörligare arbetsmarknad*, Svenska Dagbladet. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svd.se/arkiv/1993-10-22/3> Avläst [2017-11-19]

Reinis, Samantha, (2015, 1 augusti). *22 Quotes to Celebrate Milton Friedman Day*, The Daily Signal. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://dailysignal.com/2015/08/01/22-quotes-to-celebrate-milton-friedman-day/> Avläst [2017-11-10]

Rosen, Harvey S., Ted Gayer (2014): *Public Finance*, tionde upplagan (10th ed.), Mc Graw-Hill

Rutavdrag, (2017), *Allt du behöver veta om RUT-avdraget*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.rutavdrag.se> Avläst [2017-11-10]

Skatteverket 1, (2017), *Så fungerar rot- och rutavdraget*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.skatteverket.se/privat/fastigheterochbostad/rotochrutarbete/saharfungerarrotochrutavdraget.4.d5e04db14b6fef2c866097.html> Avläst [2017-11-10]

Skatteverket 2, (2017), *Vem har rätt till rutavdrag?*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/skatter/rotochrutarbete/vemharrattillrutavdrag.4.64a656d113f4c7597011e41.html> Avläst [2017-11-08]

Skatteverket 3, (2006). *Svartköp och svartjobb i Sverige*. Stockholm: Skatteverket [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.skatteverket.se/download/18.906b37c10bd295ff4880002720/rapport200604.pdf> Avläst [2017-11-28]

Skatteverket 5, (2011). *Om RUT och ROT och vitt och svart*. Stockholm: Skatteverket [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.skatteverket.se/download/18.71004e4c133e23bf6db8000109148/1359706121852/rapport201101.pdf> Avläst [2017-11-27]

Skatteverket 6, (2011). *Del 2: Bilagor*. Stockholm: Skatteverket [Elektronisk]. Tillgänglig: https://www.skatteverket.se/download/18.71004e4c133e23bf6db8000109149/1359706121981/rapport201101_bilagor.pdf Avläst [2017-11-27]

Skatteverket 6, (2017), *Moms*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/moms.4.18e1b10334ebe8bc80002497.html> Avläst [2017-12-01]

Skatteverket, (2018), *Rot- och rutbetalningar, statistik*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://skatteverket.entricscape.net/store/9/resource/279> Avläst [2017-11-16]

SOU 1997:17. *Reformerad beskattning av hushållstjänster*: Effektivitet och sysselsättning*. Stockholm: Tjänstebeskattningsutredningen. [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.uueconomics.se/henryo/SOUhushallstjanster.pdf> Avläst [2017-11-18]

Statistiska Centralbyrån 1, (2017). Genomsnittlig månadslön för städare och hemservicepersonal år 2015. Se appendix

Statistiska Centralbyrån 2, (2017). Antal personer med skattereduktion, fördelat efter inkomstklass. Se appendix

Statistiska centralbyrån 3, (2015), *Den totala kommunalskatten höjs i 85 kommuner*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Offentlig-ekonomi/Finanser-for-den-kommunala-sektorn/Kommunalskatterna/11849/11856/Behallare-for-Press/380062/> Avläst [2017-11-21]

Svensson, Anna, (2010, 10 mars). *Rut-avdrag splittrar feminister*, Sveriges Television. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/rut-avdrag-splittrar-feminister> Avläst [2017-11-17]

Tilastokeskus, (2017), *Begrepp*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.stat.fi/meta/kas/pienituloisuus_sv.html Avläst [2017-11-24]

Vänsterpartiet, (2017), *Rut-bidraget*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.vansterpartiet.se/politik/rut-bidraget> Avläst [2017-11-19]

Wilderäng, L. (2017) *Löner i Sverige 2015*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://cornucopia.cornubot.se/2017/01/loner-i-sverige-2015-28-600-sek-i.html> Avläst [2017-11-27]

Öberg, Ann. (2005). *Samhällsekonomiska effekter av skattelättnader för hushållsnära tjänster*. Stockholm: Konjunkturinstitutet [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.konj.se/download/18.75c1a082150f472195814b84/1447232177264/Specialstudie-7.pdf> Avläst [2017-11-30]

BILAGOR

BILAGA 1

Uträkningar när ökad inkomst → ökad skatt (alla ökar sitt arbetsutbud)

Inkomstklass 1-39 tsk: 0

Inkomstklass 40-79 tkr: 21 653 424

Inkomstklass 80-119 tkr: 52 079 316

Inkomstklass 120-159 tkr: 87 035 004

Inkomstklass 160-199 tkr: 88 767 360

Inkomstklass 200-239 tkr: 94 291 260

Inkomstklass 240-279 tkr: 117 028 692

Inkomstklass 280-319 tkr: 153 666 780

Inkomstklass 320-359 tkr: 183 849 648

Inkomstklass 360-399 tkr: 217 844 136

Inkomstklass 400-499 tkr: 844 175 520

Inkomstklass 500-599 tkr: 622 336 608

Inkomstklass 600-799 tkr: 843 655 824

Inkomstklass 800-999 tkr: 439 142 472

1000 + tkr: 595 349 760

Total skatteintäkt: 4414875804

Antal personer som ökar utbud bland deltidsarbetande

Inkomstklass 1-39: $7688 \times 0.536 = 4119$

Inkomstklass 40-79: $46268 \times 0.536 = 24790$

Inkomstklass 80-119: $59441 \times 0.536 = 31848$

Inkomstklass 120-159: $52941 \times 0.536 = 28365$

Inkomstklass 160-199: $42030 \times 0.536 = 22519$

Inkomstklass 200-239: $36547 \times 0.536 = 19582$

= 131 223 personer

Uträkningar när ökad inkomst → ökad skatt (deltidsarbetande ökar sitt arbetsutbud)

Inkomstklass 1-39 tkr: 0

Inkomstklass 40-79 tkr: 297 480 kr

Inkomstklass 80-119 tkr: 4 203 936 kr

Inkomstklass 120-159 tkr: 7 488 360 kr

Inkomstklass 160-199 tkr: 7 296 156 kr

Inkomstklass 200-239 tkr: 7 754 472 kr

= 27 040 404

Appendix

Appendix 1

Blad 1: Genomsnittlig månadslön för städare och hemservicepersonal år 2015

Genomsnittlig månadslön, kronor efter region, sektor, yrkesgrupper (SSYK 2012), kön och år					
				2015	
SE Riket	0 samtliga sektorer	911 Städare och hemservicepersonal m.fl.	totalt	22300	

Blad 2: Antal personer med skattereduktion, fördelat efter inkomstklass

Antal personer med skattereduktion efter region, typ av skattereduktion, kön, ålder, inkomstklass och år					
					2015
00 Riket	skattereduktion för hushållsarbete (RUT)	totalt	totalt 20+ år	1-39 tkr	7688
				40-79 tkr	46268
				80-119 tkr	59441
				120-159 tkr	52941
				160-199 tkr	42030
				200-239 tkr	36547
				240-279 tkr	38722
				280-319 tkr	43705
				320-359 tkr	46147
				360-399 tkr	43534
				400-499 tkr	88488
				500-599 tkr	53028
				600-799 tkr	51543
				800-999 tkr	20852
				1000+ tkr	25184